

65

INOZENZIO AIERBERi

San Migel Excelsisera
Donostian, 1956-VIII-7

Jauna,

Berorrena jaso genduen, eta baita arekin batean zetorren ipuia ere. Oso gogoko izan dugu eta, orain antolatzen ari geran zenbakian sartzeko denborarik ezpaldugu ere, urrengoan agertuko da.

Ez gera zurikerietan ibiltzen, orrelako gauzetan beintzat eta uste duguna adierazten diogu. Ez ori bakarrik: aurrera ere, ori bezalako gauzak pozik baiño pozikago agertuko genizkioke. Gogora bedi, beraz, gutaz gero ere.

Eskerrik asko esku-erakutsi eder onegatik. Eta esanera edukiko gaitu, orain eta beti.

66

ALFONTSO IRIGOIENi

Bilbora
Donostian, 1956-VIII-20

Adiskide ori,

Nola eztakidan batzarreko erabakiak jaso zenituen ala ez, emen bidaltzen dizkit, berandu bederik, neronek artu nituen bezala. Jakiña, itzen aldetik zerbait aldatu nai baduzu, zure eskuan dago. Presaka-xamar egiñak baitaude.

Eztakit beste isatsik gelditu zitzaigun. Orixe ta D. Bonifaziori bidali aal zitzaizkion agurrak? Andik ezpazen egin, ortik zerbait bidaltzea naikoa litzake noski.

Emen ere, azkenik, agertu dira berriak egunerokoetan, asteartez, eta radioz ere aipatu dituzte. Ainbestean.

Eskerrik asko, eta aurki arte. Biotzez.

ALFONTSO IRIGOIENi

Bilbora
Donostian, 1956-VIII-22

Ene adiskide ori,

Bear baiño beranduxeago erantzuten dizut. Azken aldi onetan gauzak gero eta geiago korapillatu zaizkit eta orrexegatik ezin izan ditut bete agindutakoak. Barka zaidazu, arren.

Eskerrik asko bidali diguzun Astizen artikuluagatik. Diozun bezala, goitik jo baiña orrela obe.

Mario Grandarena banekien, berak esanik. Asko poztu naiz esan didazunagatik. Oso komeni zaigu, ene ustez, berarekin ar-eman onetan egotea, gure gauzak ezpaitu, oker ezpanago, begi txarrez ikusiko. Bereala bidali nizkion nere zorionak.

Arantzazukoa gaiñean dugu. Aita Villasanterekin bat nator. Zuzendari bat edo bi bear-bearreko ditugu. Bestela, nork daki ango eztabaidak noiz eta nola bukatuko diren.

Bi aipatu baditut, batzarreak dituen bi saillak gogoan ditudalako egin dut. Bi sail oriek elkarrekin ibilliko dira beti, ala banaka? Bear bada, auxe izango litzake onena: zenbait gauza (sarrera, bukaera, eta erdi-aldeko zenbait komunikazio berezi) elkarrekin egitea, eta beste ordu batzuetan berriz sail bakoitzeko gaiak bakarka erabiltzea. Denbora geiago izango bait-genduke orrela esan eta entzun bear diren guziak esan eta entzuteko.

Nor eta zertaz mintzatuko den, gutxi gora-beera bederen, aldez aurretik jakiñik, programa modukoren bat antolatu bear genduke. Badakit eztela erraz izango orrelakoren bat egitea, baiña orduak nolabait ere aukeratuko bear ditugu aldez aurretik, bestela azkenekoak denborarik gabe geldi bailitezke.

Bi sailletan bereiztea, beste gauza bategatik ere ongi iruditzen zait. Euskeraldeko saillak, nere ustez, eztauka gaia oso ongi mugatua eta orko itzaldi eta eztabaidak geiegi eta ezertarako on eztiren bezala luza daitezke. Beste saila, berriz, jakite-aldekoa, eztute askok begi onez ikusten. Ori aspaldidanik dakit, orain ere norbaitek esan dit, eta obe dugu gerta ditekeana aldez aurretik eragotzi. Nik beintzat enuke nai iñor ori zertarako den eta orrek zer balio duen galdezka astea. Bi sailletan berezi ezkerro, ordea, orrela mintza litekeanari aoa bereala itxiko genioke: Zertarako den ezpadakizu, eztuzu emen gelditu bearrik, etzaitu iñork beartzen eta bazoazke beste norapaitera.

Diodanak txorakeria dirudi, bear bada, baiña eskarmentu geiegi dut gauza aue-tan eta ezta ain txorakeria.

Euskera-rako nere itzak gerturik edukiko dizkizut datorren batzarrerako, oraingoan utsik gabe.

Orduan emango dizkizut ere Boudak gure aldizkarirako bidali dituen zenbait gauza.

Aurki arte, biotzez.

68

ANTONIO MARIA LABAIENi

Tolosara
Donostian, 1956-VIII-23

Ene adiskide ori,

Sentitzen dut zure igeska bezala ibillia. Artu nuen orratik utzi zenduen liburua, eta bat edo beste itzuliko dugu. Eskerrik asko.

Egan berria inprentan da, bikoia. Or dijoa zure langilleekikoa, eta baita *Petriki-llo* ere. 150 ale berezi egiteko esanak daude, eta azalik gabe uzteko esango diet.

Poztutzen naiz Orixez eta beronek itzultakoaz diozunagatik. Bide batez Euskaltzaindiko eta Mintegi onetakoekin egoteko, Euskaltzaindiaren batzar-eguna, azkeneko ostirala, zenduke egokiena.

Esan diot Aingeruri idazten duzuna. Emen zegoen gaur.

Aurki arte, biotzez.

69

KARL BOUDArri

Nurembergera
Donostiara, 1956-VIII-23

Mon cher ami,

Je n'ai jamais connu, et j'espère ne jamais connaître à l'avenir, une saison comme celle qui vient de s'écouler. J'ai dû me charger d'une partie d'un cours d'espagnol pour des anglais, et d'autres choses encore, et je commence maintenant à répondre à tous ceux qui m'ont écrit dans ce temps-ci.

Excusez-moi, donc, si je n'ai pas pu répondre à vos lettres du 12 et 25 juillet jusqu'à ce moment. Merci, au nom de l'Académie, des six manuscrits que vous avez ou l'obligeance de nous envoyer pour *Euskera*. Le compte-rendue du livre de Schultze-Jena sera publié, mais il devra paraître chez nous. Je ne connais aucune revue espagnole consacrée aux questions indiennes.

On vous enverra les épreuves suivant vos indications.

Je viens de vous envoyer 1) les épreuves de la suite de vos *Beiträge* et 2) quatre copies de la bibliographie du *Boletín* dans la quelle paraît votre compte-rendu du livre de Wölfel. Je vois bien que par malheur le nom de l'auteur n'a pas le tréma: il y était dans les dernières épreuves que nous avons corrigées.

Quant à Garate, les médecins, vous savez, ne permettent à personne de juger sur des questions médicales, mais ils sont d'avis que tout est permis à qui que ce soit on dehors de la médecine.

Vous avez raison, sans doute, au sujet de *Kattalinen gogoetak*, mais le P. Villante voulait, je pense, souligner le caractère simple du style.

Ces jours, nous avons reçu la visite d'un indologue Allemand, Hermann Berger de Munich. Il est venu pour apprendre le basque –ce est le burushaski, je pense, qui l'a attiré vers nous– et compte rester parmi nous quelque deux mois. Il s'agit d'un jeune homme et je ne sais pas si vous le connaissez.

Merci pour vos renseignements au sujet de gé. dev. Je n'ai rien appris encore au sujet de cette publication.

Emen ezta berri andirik, dakidanez. Eguraldi ederra dugu orain, artean erdipur-dikoa izan bada ere. Jende asko, geiegi, alde guztietan, etxeakoak eta arrotzak. Eta lana ere urriago balitz, obe.

Datorren illean, batzarre bat eratu du Euskaltzaindiak Arantzazu'n. Iru eguneko izango da. Gaien artean erri eta errixka bakoitzeko izkera ezagutzeko bearra sartu dute. Jendea beintzat ugari xamar bilduko da, noski. Eta lekua atsegiña da benetan, euririk ezpadugu.

Ar itzazu nagi onen goraintzirik oberenak. Biotzez.

70

JON MIRANDEri

Parisera
Donostian, 1956-VIII-23

Ene adiskide ori,

Barka zaidazu erantzuna orrenbeste luzatu izana, baiña ezta oraingoan osoro nere errua izan. Bidali zenizkidan liburuak aduanan eduki dituzte franko egunez, eta eztizkidate orain arte eman. Eskerrik asko.

Vogt-ek batere zorrozkeririk gabe diona ezta guztiok batera omen dugun zentzu orrek diona besterik. Izen andikoa da, ordea, eta bear bada begiak irikiko dizkio itzen edertasunak lilluraturik dabillan zenbaiti.

Zure esanak azaldu dizkiet “Begoña”koei. Ez omen daukate orain bear duzun leenbiziko ori, baiña artu bezain laster igorriko omen dizute. Ala biz!

Loidi’ri esan diot idatziko diozula. Ona bere zuzenbidea. José Antonio Loidi Paseo de Colón, 93, Irún.

Poztu nau biziro *short story* bat idazten ari zerala jakiteak. Ea leenbaitleen bukatzen duzun. Eta *Egan*’en zure zai gaude beti. Bestea ere, zuk itzulia, argitara ditekenean eskatuko dizugu.

Eztituzu noski bertan beera utzi onera agertzeko asmoak. Arantzazun batzarrere bat antolatzen ari da Euskaltzaindia datorren illeko 13-15erako, oker ezpanago. Jende asko ezagutzeko egokiera polita izango zenduke garai ortan etorriko baziña.

Eskatzen dituzun liburuak bidaliko dizkizut, baiña zenbait egunen buruan. Bat beintzat eskatu bearra baitago.

Eskerrik asko liburu era filme-iritziez diozunagatik. Iberikoari buruz, eztago zer esan andirik. Orain konturatzen naiz eztizudala igorri agertu berria den nere artikulotxo bat. Iberikoa gaur irakur diteke, zeatz aski. Baiña irakurtzen dena aditzea ezta erraz: obeto esan, eztu tutik iñork aditu. Badirudi, alde batetik, euskeraren aurrekoa edo aide urkoa balitz, ulertu bear gendukeala, eta ezta ala. Uste orretakoa nauzu, beiñikbein. Badirudi, ordea, zenbait itz edo morphema bateratsuko dituztela. Nolanai ere, astiroago aztertu bearrezko gauza dela derizkiot.

Nere tesisak eztu gai txarra, baiña noiz bukatuko dudan ez jakin. Gero eta lanpetuago nabil eta ezin dut iñundik astirik arki.

Aaztu egiten zitzaidan esatea leen iberiko-tzat zeukaten izkuntzan, edo obeto esan idazkeran, orain, ongi irakurri direnean, bi izkuntza arkitu direla: Bata *sensu stricto* iberikoa iguzki-aldean, eta bestea indo-europarra, keltiberikoa dei-

tzen dutena, lur-barrenean. Onetaz liburua agertu berria du Parisko Michel Lejeune'k Salamancan, *Celtiberica* du izena eta, ene ustez ederki baiño ederkiago egiña dago.

Aurki arte, biotzez.

71

INOZENZIO AIERBERi

Uharte-Arakilera
Donostian, 1956-VIII-25

Jauna,

Milla esker bidali didazun erantzunagatik. Balio handikoa da neretzat. Eta eskerak berriz ere egiten didazun eskeintzagatik.

Esan ote dizute euskaldun berria izanik euskaldun zaar askok baiño jatorrago egiten duzula euskaraz: Egia, beintzat, orixe da.

Milla esker eta zernaitarako esanera naukazu. Biotzez.

72

ESTANISLAO URRUZOLARI

Burrianara
Donostian, 1956-VIII-26

Agur,

Zurea luzaroan, luzaroegian, erantzunik gabe eduki badugu ere, ezta zure lanak ez genituelako gogo izan, ezta gutxiago ere. Leenbizikoa, orko izkerari buruz egin duzuna, bereala emango dugu argitara. Gaiaz ere oso ongi datorkigu, orrelakoxe gauzak erabilli nai baikenituzke gure aldizkarian. Bestea ere, aurreraxeago, Egue-ri-inguruko zenbakian aterako dugu. Sariketatxo bat ere antolatu dugu zenbaki orretarako: emen dijoazkizu argitasun guztiak, leian sartu nai bazendu ere.

Eta eskerrik asko egin diguzun esku-erakutsiaz. Ederki ari zara, urruti zauden arren, euskeraren alde. Eta zorionak Arantzazun eramanez duzun sariagatik. Gutakorik bazan tartean.

Esanetara gauzkazu zernaitarako. Biotzez.

73

ALFONTSO IRIGOIENi

Bilbora
Donostian, 1956-IX-4

Adiskide ori,

Museoak egin duen deia artu dut eta biziro poztu nau. Asmo ederrak dakartzki zuzendari berriak: ea bear bezala burutzen dituen.

Onekin batean orritxo batzuek bidaltzen dizkizut. Eguerri inguruko *Egan Eguerri-gaiez* osatu nai genduke geienbat. Orretarako da sariketa. Eskuratuko aal zenioke bat Aita Berriatua'ri, *Anaitasuna*'n argitaratzeko, aal bazenezate. Gaiñerakoak, orko teatrozale bati edo besteri emateko dira: Erkiaga eta geneuzkan gogoan, baiña zerorrek guk baiño obeto zabalduko dituzu.

Badakigu badela Bizkaian komediagille bat, Zubikarai, Lekeitio edo Ondarroakoa, eta orri ere bidali nai genioke. Eztakigu, ordea, non bizi den.

Eskerrik asko, eta aurki arte. Mirande ere Arantzazun izango dugu noski. Biotzez.

74

JON MIRANDEri

Parisera
Donostian, 1956-IX-4

Adiskide maitea,

Artu dut zurea, eta jabetu naiz zure etorrerari buruz diozunaz. Damurik, enaiz noski egun ortan emen izango. Gauzak uste bezala badabiltza, illaren 13an, illunabarrean, Arantzazura joango naiz, Aita Villasante eta Irigoienekin batean billerak prestatzeko. Andik igande arratsaldean itzultzekotan naiz, baiña seguru aski zu ere ara agertuko zara. Besterik ezpada ere, euskaltzale asko iñora mugitu gabe, eza gutzeko era izango duzu.

Goiz ortan, emen izango da noski oraindik Arrue jauna. Urrutizkiñez dei zenezaioke berari eta orrela elkar ar zenezakete Arantzazura joateko. Berak ere asmo orixe du: eztakit, ordea, zein egunetan.

Etzait gogoratzen oraingoz bear dugun libururik. Milla esker, nolana ere.

Aurki arte, ar itzazu goraintzirik oberenak.

75

PIARRES LAFITTEri

Uztaritzera
Donostian, 1956-X-4

Jaun adiskidea,

Boletín-ekoei eman nien zure deia, eta bear bada zerbait igorri dizute onezkeror. Ala ezpalitz ere, eztute askorik luzatuko.

Neroni ere eske batekin natorkizu. Arantzazu'ko batzarrean aipatu zen, baiña eztakit ongi zuri esan genizun. Sariketa ttiki bat antolatu dugu emen, eta argitasun guziak onekin batean dijoan paperean arki ditezke. Emango ote zendukete orren berri, nai duzuen eran –luze ala labur–, *Herrian?* Biotzez eskertuko genizueke.

Milla esker eta barka, otoi, gure ausardia.

Esanera gauzkazu, beti bezala. Ar itzazu gure goraintzirik oberenak.

P.S. Itzulia zera noski Parisetik, eta badakigu gogor lan egingo zenduela.

76

LAURENT LABARTHEri

Pekinera
Donostian, 1956-X-15

Cher monsieur,

Veillez bien m'excuser si j'ai dû ajourner jusqu'à ce moment la réponse à votre lettre du 2 septembre. Nous vous avons envoyé aussi un exemplaire des *Primitiae Lingua Vasconum* de Dechepare et une autre des *Proverbes et poésies basques d'Oihenart en edition fac-simile*.

Nous espérons que vous n'allez pas oublier *Egan* quand vous aurez plus de loisir. Nos lecteurs vous seraient très reconnaissant même si vous n'envoyez que quelques lignes. Nous vous remercions aussi de la grammaire japonaise que vous avez eu l'obligeance de nous envoyer. Elle n'est pas encore arrivée, mais nous ne sommes nullement pressés.

Je regrette de ne pouvoir vous écrire aussi longuement que je voudrais: je pars dans quelques jours pour Salamanque et il me faut régler auparavant beaucoup de

details. Je n'ai pas eu encore la réponse de ceux du *Boletín*, mais je crois que tout pourra s'arranger à souhait.

Même si mes lettres sont souvent en retard, je serai toujours à votre disposition.

Har itzazue ene goraintzirik hoberenak. Esker hainitz, berriz ere, eta laster arte. Bihotzez.

77

ALFONTSO IRIGOIENI

Arantzazura
Donostian, 1956-X-18

Ene adiskidea:

Zurea artu dugu eta luzatu gabe erantzun nai nizuke. Eztut joaterik izango. Igan-dean bertan abiatzen bainaiz Salamancara.

Billera ortaz eztakit ongi zer esan. Nolanai ere, ene ustez lasterregi egiña izan da, eta besterik ere ezagutzen dut iritzi berekorik. Leengo batzarrea egin berria da, or bertan gaiñera, eta beldur naiz ez ote ditekenez ortik oztoporen bat sor. Ortaz gaiñera, beste eragozpen bat ere bazegoen: norbaitek pentsa dezake billera ori beste zerbaiten isatsa dela. Ezta ala, baiña orrelekorik iñori bururatuko balitzaio, nork kenduko lioke burutapen ori?

Naiago nukean au dena itzez esan, baiña ezin bestean izkribuz adierazten dizut. "Lehia gaitza berantgarri" izan omen ditekenez. Eztut uste euskal-idazleek deus askorik galduko luketenik illabete pare bat itxedoteagatik. Eta bitarte ortan zerbait aurreratuko bagendu ere, geiegizkoa iruditzen zait etor dakigukenez atzerapena eta kaltea.

Besterik ezpalitz ere, ori esango nuke. Baiña bada besterik, zerorrek diozunez. Delako jaun orrek, bere itsumen arroan, bestek urteen buruan aalegiñez egin dutentxo instant batean deusezta dezake. Eta, gaizki pentsatzea bada ere, eztut uste orrelako ondamendiak asko minduko lukeanik.

Nere burubidea auxe da: zabiltzate erne, eztedilla beintzat ortik iñorentzat –eta batez ere etxe koentzat– ixtilurik sor. Eztut uste galduan aterako giñakeanik erabaki zeatzik artuko ezpazendute. Asmoarekin aski izango litzake oraingoz.

Bilbao'n gertatu zaizuna eztut uste geiegi mintzekoa denik, naiz ta benetan mingarria izan. Egia esaten dizut: enau geiegi arritzen. Bear bada, ezta gaiñera dirudien bezain kaltegarri izango. Gauza guzietan komeni izaten da auzia garbitzea. Ezta ortik etortzen ona baizik. Nor nor den eta zertan den badakigu.

Nere ustez, eztugu iñoren asmoen kontra joan bearrik: ikusiko dugu zer ondore duten. Maizenik, badakizu, bururik gabe asitako lanak bururik gabeko azkena izan oi du. Ori bai: ori edo beste edozein gure kaltean badabil, eskubide osoa dugu gogor egiteko. Baiña non ta nola gogor egin astiro ikusiko dugu. Eztigu noski bitartean azpi-jan andirik egingo.

Eta zaude lasai. Egiten ari zeran lana begirik duenak ikusten du eta gaiñerakoez zenbat eta gutxiago oroitu, obe.

Auxe duzu, bada, ene iritzia eta gutxi gora-beera Arrue'rena ere bai. Eztezagula beintzat ezbearrik izan, eta eztedilla esankizunik sor. Bear izan ezkerro, obe da jaun orri –bertakoez ixiltzen ezpadute– amor egin itxuraz. Kontuak egingo ditugu geroxeago.

Beraz, astiro, eta begiak argi. A. Villasanteri ere idazten diot. Aurki arte, biotzez,

78

LUIS VILLASANTERi

Arantzazura
Donostian, 1956-X-18

Adiskide biotzekoa,

Onekin betean Irigoyen'entzako eskutitz bat bidaltzen dizut: ematen aal diozu. An diodanez, Salamanca'ra joan bearrean naiz, igande arratsaldean bertan.

Billera orren berriak ezkaitu, egia esan, batere poztu. Egin berria dugulako bestea, aurrenik, or bertan izan zelako gero, eta orrenbesteko presarik etzagoelako azkenik. Berari orren garbiri esaten ezpadiot ere, gauzak bear baiño lasterrago egin dira.

Badakizu badagoela beste ixtillu bat ere. Badirudi ori beste zerbaiten isatsa dela: ezta ala, baiña ala du itxura. Ortik eztatorkiguke kaltea baizik, guzientzat eta batez ere zuentzat.

Ori naikoa ezpalitz, artean dugu Zaitegi jauna, suz, garrez eta burubide berroz beterik. Bera dugu nonbait gai orretan guztion buruzagi eta eztago buruzagitza ori iñori uztekotan. Eta sinets ezadazu: egingo nuke zure sarrera-itzaldiari erantzun zionak bezala bukatuko duela. Arek bezala, edo okerrago. Eta bera bakarrik ondaturko balitz, gaitzerdi.

Beldur gera bi gauza besterik ez ote den sortuko ortik, eta biak txarrak: gure arteko liskarra edo bestek emango digun astinaldia. Biak batera ere etor ditezke.

Ona non duzun nere iritzia, garbi baiño garbiago azaldua. Ametsak besterik eztirela beldur oek? Ala obe. Baiña, bada ezpada ere, obe dugu erne egon.

Joaterik eztudan ezkeru, eskertuko nizuke, zerorrek edo beste norbaitek zerorren orde, zentzuz eta tajuz arazoak bideratzen saiatuko baziñate. Erabakirik ez artzea etzait kalte gogorra iruditzen: ori litzateke arriskurik txikiena.

Barka ezadazu, baiño geiegi dijoakigu guziori, eta euskerari.

Biotz-biotzez.

P.S. Aste bete egingo dut gutxi gora-beera Salamancan.

79

ANDIMA IBIÑAGABEITIAri

Caracasera
Donostian, 1956-X-31

Adiskide maitea,

Milla eta milla esker zuregatik. Berandutxo erantzuten dizut, damurik, Salamanca'tik etorri berria bainaiz.

Poztu naiz alde batetik nere liburutxoa irakurtzen ari zarela jakitean, eta kezka pixkaren bat ere sortu zait bestetik. Bai baitakit eztela urrea, ezta gutxiagorik ere, or ageri den guztia.

Liburu orretantxe esan dut nonbait, baiña berriro ere esan bear dizut: zenbait gauza, sartu bear zirela-ta sartu ditut, eta eskeintzen ditudan azalpenak gogo gaiztoz eskeiñitakoak dituzu. Orietakoa da *Amurlecu* eta gaiñerakoena. Zureak, gutxienez, balio du nereak adiña.

Eta eskerrik asko, berriz ere, *angulo* eta *angelu*'ri buruz idazten didazunagatik. Orrelako berriak gogoz jakiten ditut beti eta arretaz jaso.

Are geiago onen bearrean naukazu *Boletín*-a eta *Egan*-en diozunagatik, azkenean diozunagatik batez ere. Bestearekin lasaiago ibiltzen naiz. Ikusi dut zenbait gauzak eztuela ain arrera txarra izan arrotzen artean eta ori aski iruditzen zait dena txorakeri utsa eztela pentsatzeko. *Egan*, berriz, gureagoa dugu, gureentzat bakarrik ari da, eta ezta beti erraz igartzen zer ta nola bear lukeen izan. Zure iritzia, gaiñera, ezta nolanaikoa gai orretan. Milla esker, beraz, nere ta nere lagunuen izenean.

Galderatxo bat, azkenik: bidaltzen aal dizugu *Egan*? Bear bada, leen bai, Guatemalara, eta orain ez, zuzenbide berria ez genekielako. Orrela balitz, esaiguzu itz bat eta bidaliko dizugu atera orduko.

Iñoiz *Egan*-en zerbait argitara nai bazendu, eztuzu bidali besterik. Esan bearrik ba ote dago pozik eta arro-arro emango gendukeala argitara? Ori bai, beste norbaitekin izketaturik ezpazaude.

Ar itzazu gure goraintzirik beroenak. Badakizu non gauzkazun zernaitarako. Biotz-biotzez.

80

ESTANISLAO URRUZOLARI

Burrianara
Donostian, 1956-X-31

Euskaltzale maite ori,

Bi itz zure antzerkia garaiz iritxi zitzaigula adierazteko, eta bidenabar eskerrik beroenak emateko. Erantzun au geiegixko luzatu baldin bada, nere erruz luzatu da bakarrik. Kanpoan izan naiz zenbait egunez eta eztu bestek nere ordeaz erantzun.

Esanetara gauzkazu zernaitarako, eta eskerrik asko berriz ere. Biotzez.

81

JON MIRANDERI

Parisera
Donostian, 1956-XI-5

Adiskide maitea,

Barka zadazu, beti bezala, zureari ezpadiot leenago erantzun. Bitartean Salamanca egin dut egonaldi bat, arako itzaldia prestatu bear nuen eta etorri ezkerore ere enaiz lasai ibilli. Badira emen zenbait istillu, eta azkenik Iruñan izan gera, an egin baitugu, berandu badere, joan den illean egin bear genduen batzarrea, Euskaltzaindikoa alegia.

Eskerrik asko zure ipuiagatik. Gaiñetik irakurri nuen artu orduko, eta Arrue jaunari eman. Damurik, enaiz oroitu, Salamanca´tik itzuli ondoren, (bertan-ren galdeztzar). Etzazula, beintzat, kezkarik izan. Berealaxe argitaratzerik ezpagendu, Zaitegi jaunari igorriko genioke, diozun bezala.

Egan-biko bat bukatu dago eta egun gutxi barru zabalduko da. Bestearekin asi bearrean gera, beraz. Istillurik aski badut neronek. Batetik bestera ibilli bearre-

an aurkitzen naiz, aizeak darabilen orbelaren gisa, jakintza gaietatik literaturara eta viceversa. Orrexegatik eztauzkat beti gogoan eduki bear nituzkean gauza guztiak. Barkatuko aal didazu.

Banator –ez aal ziñan berandetsiko– euskal-keltiko gaietara Piet-ek diona da, gutxi-gora-beera, jakintsurik, geienak esan dutena: ori dio, P. Pedersen-ek bere *Vergleichende Gramatik derikeltischen Sprachen*-en. Ene ustez, zer-ikusi argia dute bi izkuntzak aipatzen dituen zenbait itzetan: *andere*, *izokin* (euskal-forma zaarra izokina zen noski, eta bear bada latiniaren bitartez, gure artean sartu) eta agian **egi** / **tegi**, onako onen bukaera oso garbi ezpadago ere. Egia ere da, bai, leen biek eztutela kiderik beste indo-europar izkuntzetan, kide garbirik beintzat. **hartz**-i buruz, berriz Holmer-en iritzikoa naiz: indo-europarra dela, edo izan ditekeala, baiña ez keltikoa. Konsonantismuari bagagozkio, urbillago dabil lat. *ursus* eta antzekoak. Korrespondentzia berezi bat bai baita: Asrk. *ks*, lat. *es* (eta ortik, zenbait lekutan, *s*). gr. berriz *kt*, kelt. *t*. Orrelakoetan Brugmann-ek leen izkuntzan * *kp* ipintzen zuen, orain Benveniste-k * *ks*. Nolanai ere keltikoaren, erantzun berezia *t* duzu: irl. *art*, gal. *Deae Artioni* eta abar. Badirudi, beraz, eusk. *tz* ezin datorkeala keltikotik beste izkuntza batetik baizik.

Azkenekoa (eusk. **iratze**: gal. *ratis*, irl. *raith*, etc.) oker dago, ene ustez: zuzenago dirudi. **iratze** lat. *filix*, *filicem*-tik datorrela diotenak, berriz ere oker, nereztat.

Gaiñerako euskal-keltiko itz-berdintzei buruz, bi itzetan erantzungo dizut: edo oker daude, nere ustez, edo latina izan da bitarteko. Baditeke, orratik, gutxi edo iñoiz aipatzen diren beste batzu zuzenak izatea.

Euskerak eta iberikoak izan dezaketen aidetasunaz mintzatzea zaillago da. Euskera ezta, nere ustez, iberikoaren ondorengoa, ezta iberikoa ere, euskera zaarra. Orrela balitz ulertuko genituzke testu iberikoak, eta ez tiegu deus igertzen. Badira, bestalde, zenbait berdintasun paregarri: otsetan dirudienez eta itzetan ere, bai, formari bagagozkio beintzat. Baliteke, esan oi den bezala, euskerak iberikotik jasanak franko izatea. Orrela bear lukeela dirudi, baiña... Gerta ote liteke euskerak, esate baterako, *bihotz* edo *bizkar* beste nonbaitetik artuak izatea? Etzait erraz iruditzen. Bear bada, eta burutapen au kezka betarik ematen dizut, berdintasun edo antz oriek izen propioetan agertzen dira geienbat, leku –eta persona– izenetan: **liberri**, **bios-ildun**, **argi-ticor**, **-biur-** eta abar. Gertakari ori egiztatuko balitz, nik onelaxe azalduko nuke: euskeraren antzeko izkerak, euskal izkerak, zabalduagoak zeuden leen Espainia-aldean, eta, iberikoa gailendu bazitzaien ere, izkribuz beintzat, gelditu zen aien aztarna zenbait izenetan, non eta noiznaiz gertatzen den bezala.

Eskuartean ditudan lanez mintzatzen zeran ezker, bat edo beste aipatuko dizut. Agertu berria da, edo nere eskuetara etorri berria, akitanoaz, aspaldi xamar egin nuen artikulu bat. Orain igortzen dizut, zenbait uts zuzendurik. Eztakit ez ote den laburregia eta illunegia.

Beste bi edo iru gauza ere bidean dira. Badakizu nere tesisa zertaz den: ...gai, noiz bukatuko dudan baneki, orrenbeste istilluk ezpaitit astirik uzten. Gogoia, leen euskera edo euskeratzarraren ber-eraikitzea da, ots-gaiean, oraingoz, lan guztiak, beraz, batetik edo bestetik, elburu orretara begira, egiñak dira. Salamancako itzal-diak eta batez ere izketaldi, ortaz izan dira. Azkeneaz, leen euskeraren azentuaz, ditudan iritziak idatzi bear aurkitzen naiz orain. Martinetek orko *Bulletin de la Soc. de Linguistique*-rako, eskatu baitzizkidan.

Zerbait argitaratzen dudanean, etzaizula kezkarik izan, neronek bidaliko dizut, eranstea ibilli gabe.

Ona Berger-en zuzenbidea: Prof. Dr. Hermann Berger, Trogerstr. 15'ri, Munchen, 8.

Gauza gaiak ere ba dira, baiña beste baterako utzi beariko. Zorretan bainago askorekin, ez zurekin bakarrik. Aurki izango dituzu gure berriak ipuiari buruz. Eta galde zazu nai duzuna, nik erantzun dezakedan galdera bada beintzat.

Ar itzazu neronen eta nere adiskideen agurrik beroenak. Biotzez,

82

PLAZIDO MUJIKARI

Santa Maria de Veruelara (Zaragoza)
Donostian, 1956-XI-5

Ene jaun eta adiskide,

Zurea artzea egin dut, eta milla esker. Zuk uste baiña leenago ikusiko duzu, bada ezpada ere, zure baimena etorriko zelakoan, gerturik edukitzeko esan baitgenien inprentakoei. Egun gutxi barru agertuko den zenbakian irtengo da, beraz.

Orrexek, damurik, nai dituzun separatak egitea eragotzi digu. Baiña, gutxi baidik bear eztuzun ezker, iru edo lau ale oso bidaliko dizkizugu.

Mandatua utzi dut bai arpidea eta bai falta zaizkizuten aleak egiteko eta bidaltzeko.

Milla esker, berriz ere, eta esanera gauzkazu. Ongi artu aal...tegia toki-aldatze orrek?

Biotzez.

83

HERMANN BERGERi

Münchenera
Donostian, 1956-XI-5

Nere adiskidea,

Madridtik bidali zenidan karta artu dut, baita dirua ere. Salamancatik etorri ondoren Iruñara (Pamplonara) joan bearrean aurkitu naiz: orrexegatik eztizut erantzun orain arte.

Onekin batean aurkituko dituzu zenbait karta zuretzat Errenteriarara etorriak. Ikusten dut bat ez datorrela zure izenean; ala ere, zuretzat delako ustean eman didate.

Dirua, iru milla ta bosteun ziran 3.500, baiña gelditzen dena ongi datorkizunean bidal dezakezu, batere presarik gabe. Eta milla esker.

Onezkero etxean zera noski, zureen artean, eta bideko nekeak aazturik egongo dira. Orrelaxe nai genduke beintzat.

Eztizut gaurkoz besterik esango. Ar itzazu gure goraintzirik onenak eta badakizu esanera gauzkazula zernaitarako, emen ziñanean bezalaxe.

Biotzez.

84

KARMELO ITURRIari

Arantzazura
1956-XII-16

Nere adiskide,

Barka zadazu, arren, berandu banabil...ketako agiria jaso zenduen noski.

Zure bidez erantzuten diet *Yakin*-eko gazteei. Zeren asiera ezin-obeia iruditzen zait; lanea ez ezik, baita asmo ori mamitzeko atera... asi diren aldizkariaren leen zenbakia ere. Nere ustez, lan politak dira eta batzuen batzu biziro egokiak, bai gaiaren aldetik, bai erabiltzeko dagokienez.

Asmoaz zer esan? Ditekean onena dela. Gai orietan –eta uste dut eztituzutela estu mugatu– orko eta bestetako teologiariek dituzten... eta jakitea euskaraz aietaz baiña gauza oberik ezin zitekean egin. Sail ori urrutixeagotik baiña ere, gogoko

dugu gaiñera eskola pixka bat dugun gaiñerako euskaldunek. Zorionak, beraz, biotz-biotzetik, eta eskerrik asko. Guzoi mesede andia egingo diguzute.

Aurrera aldizkaria bidal dezakezute Mintegi onen izenean. Eta esan, mesedez, orain-dirua noiz, nola ta nori igorri bear zaion.

Erantzun au, laburra ta berankor xamarra bada ere, pozez atsegiñez egiña dago. Lanen bat ori bezain egokia eta ederra dendan, eztago or...

85

AGUSTIN ZUBIKARA Ori

Ondarroara
Donostian, 1956-XII-28

Euskaltzale eta adiskide ori,

Zorionik beroenak eman nai genizkizute. Eguerrietarako eratu genduen sariket-
tan, zure antzerki batek, "Bata maitasuna" ezaugarriarekin bidali zenduen *Seaska*
inguruan-ek, eraman du bigarren saria, 1.000 pezetakoa.

Zure gogoaren berri jakin nai genduke, ea saria nola artuko duzun, edo nola bidaltzea nai zendukean. Adieraz ezaguzu, mesedez, erabaki duzuna. Antzerkia argitaratzeko bidea ere izango dugu, noski.

Ar itzazu berriz ere gure zorionak eta gure goraintzirik biotzekoenak.

86

IMANOL ZIARSO Ori

Bilbora
Donostian 1956-XII-28

Euskaltzale eta adiskide ori,

Zorionak eman nai genizkizuke leenik. Eguerri antzerkientzat eratu genduen sariket-
tan lenengo saria, 3000 pesetakoa "Arrasaten ditu sustraiak" ikurrarekin bidali zenigun *Eguberri-aizeak* antzerkiak eraman du. Eta ongi merezia zuen, txit atsegina eta jatorra baita.

Esaiguzu beraz, nola nai zendukeen saria bidaltzea. Datorren igandean Bilbaon izango da gutakoren bat edo beste, eta an adieraz dizakeguzu gogoia.

Zorionak, berriz ere, eta Urte berri ona opa dizugu. Zure esanetara gauzkazu.

P.S. Antzerkia egun gutxi barru irtengo den *Eganen* agertzen da.

87

AGUSTIN ZUBIKARA Iri

Ondarroara
1957-I-21

Jaun adiskidea,

Zure antzerkia *Egan*-en argitaratu zanean ogeita-bosten bat ale berezirekin ere egiteko eskatu genien. Egin zituztela eta etzituztela arkitzen, esan ziguten gero. Azkenik, topatu dituzte zorionez, eta azalak ipintzen ari dira. Egun gutxi barru artuko dituzu, beraz.

Aitatzen diguzun gai tamalgarri orrezaz gerok ere gogoz egingo genduke zurekin izketaldi luze bat.

Ar itzazu zuk ere gure goraintziak ea lenbailen asi-berria dugun urte ontarako biotzez zuzentzen dizkizugun opak eta ongi naia egokitzen zaigun.

88

IMANOL ZIARSOLO Ori

Bilbora
Donostian, 1957-I

Nere adiskide ori,

Il onen 3ko zureari erantzuten diot, saria nola ordaindu bear dizugun garbitzeko. Badakit etzenduala ezer erabaki gai oni buruz Arrue jaunarekin Bilbaon. Eta orain Etxaniztar Nemesi jaunak esan digu zerorrek idatzi diozunez bere bidez egin dezakegula ordaintza. Eztugu ezer egin nai, jakiña, zerorrek adierazi artean. Esai-guzu bada mesedez ea Etxaniz jaunari diru ori ematea nai duzun edo beste bidez zerorri bidaltzea.

Gabon-gabonetan-i dagokionez, mesede bat eskatuko genizuke. Saiatu nai genduke ea sariketa orretara bidalitako zenbait lan argitaratzeko modua arkitzen ote dugun. Beraz, presarik ezpazendu pixka batean emen edukiko genduke oraindik. Argitaratzeko biderik arkituko ezpazendu, esan bearrik ez, bereala itzuliko genizuke.

Ikusi dut, azken-orduko itobearrak zirela-ta, zure izenik gabe agertu dela *Eguberri-aizeak Egan*-en. Eskerrak sariketako erabakia –eta an zure izena– aurrean daramala. Barka ezaguzu, arren, uts ori.

Zure berrien zai esanera gelditzen natzaizu.

89

IMANOL ZIARSOLOri

Bilbora
Donostian, 1957-I-22

Adiskide on ori,

Zuk esanari gagozkiola, giro postalez bidali dizkizugu iru milla pesetak zuzenbide orretara. Diru-bidaltzearen zenbakia 8.937 da, eta eguna gaurkoa.

Zorionak berriz ere eta esanera gauzkazu. Zure berrien zai gelditzen gera. Biotzez.

90

AGUSTIN ZUBIKARAri

Ondarroara
Donostian, 1957-I-22

Jaun euskaltzale ori,

Zerorek esan bezala, Mutrikuko Caja de Ahorrosera egin dugu milla peseten bialtzea. Agiria onekin batean aurkituko duzu.

Izenpeturik itzuliko aal zeniguke onekin dijoan erreziboa? Eskerrik asko, gero kontuak garbitzeko orren bearrean gera-eta.

Zorionak berriz ere. Eta barka zaguzu luzatu baldin badugu. Esanera gauzkazu zernaitarako. Biotzez.

91

PLAZIDO MUJIKARI

Veruelara
Donostian, 1957-I-30

Adiskide agurgarri ori,

Milla esker zureagatik, eta baita A. Altunaren lanagatik ere. Urrengo *Eganen* argitaratuko dugu, gogoz gaiñera, oso egoki baitator. Berriz ere Salamancako berririk iñoiz eman nai baligu, berealaxe argitaratuko genizkioke.

Eganen igazko 5-6garrena ere argitaratua duzu, ugari xamarra gaiñera. Eztakit nik zuek *Boletín*-aren arripedunak zeraten. Orrela balitz, orain artuko duzute,

azken *Boletín*-arekin batean. Bestela, jar ezazkidazu mesedez bi itz, emengo errua bada, neronek bidal dizazuedan.

Pozgarriak ere dira iztegiak ematen dizkidazun berriak. Badakizu orrelako baten zenbateraiño berra dagoen. Jaunari eskerrak, lasaixeago zabilta orain eta ea leenbaitleen burutzen duzun.

Esanera naukazu beti bezala.

92

JOSE ANTONIO ARKOTXAri

Ondarroara
Donostian, 1957-II-4

Euskaltzale begiko ori,

Zure *Gabon-gabontzeta*-z eztuzu ezer eskatu bearrik. Gerok eskatu bear dizugu argitaratzeko baimena. Beraz, zerorrek ere gogo ori agertzen diguzun ezker, eman diguzulakoan gelditzen gera.

Eztakigu oraindik noiz argitara aal izango dugun. Nolanai ere aurten. Beste antzerki bat badaukagu leenago argitaratzeko –bigarren saria eraman zuena–, baiña orren ondoren bereala agertuko da zurea.

Egan-en agertzen denean, zenbait separata –ogeita bosten bat ere egingo ditugu zerorri bidaltzeko.

Eta, batere zurikeririk gabe, antzerki ori bizi jatorra ta ariña eta teatrorakoa iruditu zaigu. Irakurri dugun guztiak iritzi orretakoak gera. Ea noiz ikusten dugun, merezi duen bezala, antzez-toki batean. Oso oker ezipagaude, gure jendeak oso gogoko izango luke.

Ar itzazu gure zorionak eta goraintzirik beroenak. Esanera gauzkazu.

93

ANTONIO MARIA LABAIENi

Tolosara
Donostian, 1957-II-18

Agur, adiskide,

Eri egon naiz luzaro xamarrean eta eztut zureari erantzuterik izan orain arte. Milla esker bai artikuluagatik –urrengoan azalduko da– eta bai *Egan*en itxura

obetzeko eskeintzen dizkiguzun iritziakatik. Gaur eman dizkiet aditzera Arrue eta Irigarayri eta oso ongi iruditu zaizkie. Inprentan ikusi bearko da orain nola molda gindezken.

Gaixoaldi onekin gauza asko dauzkat erantzun gabe aspaldi erantzunak egon bear zutekeanak. Barkatuko aal didazu, beraz, ez geiago luzatzea. Eskerrik asko, berriz ere eta aurki arte. Biotzez.

P.S. Oraintxe gogoratzen zait *Boletín*-eko mandatu bat baneukela. Eztakit batek emango zizun. Aita Donostiren il-berria nai genduke, zuk egiña aal balitz. Egingo aal zeniguke? Egoki bazaizu, jakiña. Ezertarako eragozpenik bazendu, eztuzu esan besterik. Milla esker, nolanai ere.

94

LUIS VILLASANTERi

Arantzazura
Donostian, 1957-II-18

Nere adiskide ori,

Aita Arangurenen itzaldiari buruz aurrenik. Yrigaray jaunak –badakizu ori dela itzaldi orien zuzentzaillea– ezin etorri orren berri bazekien. 26an izango delakoan dago, beraz, zuk nai bezala.

Oso oker ezpanago, Vinsonek aipatzen du d'Urte eta luzaro xamar gaiñera. Neronek ikusi dudalakoan nago, eta gaiñera ori bera diote ikusi berri dudan bere *Grammaire Cantabrique Basqueren* argitaratzaillak. Manuskrito oriek eztute urterik, baiño, agi denean, 1710 inguruan egiñak omen dira. Ezer aurkitzen ezpaduzu, uste dut emen aztarrenak aterako ditugula.

Aita Omaetxebarriaren karta eta *Boletínerako* artikulu bat jaso nituen. Eztakit, ordea, nora erantzuna. Ikusiko bazendu, esango aal zenio eskerrak ematen dizkiodala eta luzaro gabe irtengo dela argitara.

Eskerrik asko *Eganaz* diozunagatik. Lekuona jaunak esan bezela bizkortua naiz, aztiro xamar bada ere. Eztakit besterik aztutzen ote zaidan. Orrela balitz, aurki ikusiko dugu elkar, Jainkoak nai badu, eta orduan gogoraraziko didazu.

Biotzez.

95

VICTOR GAUBEKAri

Bermeora
Donostian, 1957-II-20

Agur,

Zureari erantzunaz, eskerrak ematen dizkizugu bidali diguzun *Egnerako* Taberna jaunaren arpideagatik. Aurtendik asten dalakoan gaude, baiña, nai balu, igazkoak ere bidal dizazkiokegu.

Egan-ez kanpora eztugu artean deus argitaratu, Mintegia nola eta zertarako sortua dan adierazten liburuxka bat besterik. Ori zure izenean bidaltzen dizugu.

Besterik argitaratzeko asmoak baditugu eta edozer gauza agertu orduko zuk nai bezala bidaliko genizuke.

Eskerrak berriz ere eta nai duzunerako esanera gauzkazu. Biotzez.

96

“Eda” banatzailleari

Donostiara
Donostian, 1957-II-20

Jaunak, agur,

Poz-pozik jakin dugu banatzaille ori sortu dela. Orrelako zerbaiten bearrean geunden euskaltzale guztiak eta bizirik luze eta onurakorrena opa dizuegu. Zuen lanari zerbaitetan lagun aal ba dizaiokegu gure aldetik, eztuzute esan besterik.

Mintegi onetako banaketa-lanak bere gain dituenari utziko diogu mandatua zuekin urrutizkiñez izketatu dedin guk argitaraturik daukagunetik nai duzutena bidal dizaiuzen. Baldintzekin konforme gaude. Milla esker egin diguzuen deiagatik. Oriekin batera ar itzazue gure goraintzi eta oparik beroenak. Biotzez.

97

J.L. UGARTEBURUri

Eibarrera
Donostian, 1957-II-21

Adiskide ori,

Onekin batean dijoakizu Ayerbe jaunari zuzentzen diogun eskutitza. Zerorri bidaltzen dizugu, zerbaitetan aldatu bearra idurituko balitzaizu ere. Orrela balitz, eztuzu esatea besterik.

Ar itzazu gure goraintziak eta esanera gauzkazu.

98

PIARRES LAFITTEri

Baionara
Donostian, 1957-II-25

Jaun agurgarri eta adiskidea,

Agitz atsegin izan zaigu *Herria*-n agertu zenduen asmua, Bonaparte printzeak eragin euskal-biltzarrearen eun-urteurrena aurten dugula oroitaraziz. Batez ere poztu gaitu zuk esana orko "Musée Basque"-k, jaso duela jakiteak. Eztakit lanen bat edo beste igortzerik izango dugun, baiña nolana ere gure egiñaalean lagundu nai genioke oroitzapen orri eta gutxienez, Jainkoa lagun, bilkura orretara agertuko gera.

Gure aldetik, mintzaldiren bat edo beste izango dugu emen –eztakigu oraindik noiz– Bonaparte eta bere euskal-lanei buruz.

Aipatzen zenduen Oihenarten urteurrenak ere nolabait ospatzea merezi luke.

Ar itzazu nere bidez Arrue eta Irigaray jaunen goraintziak. Zure zerbitzuko.

99

ANDIMA IBIÑAGABEITIAri

Caracasera
Donostian, 1957-III-6

Adiskide maitea,

Nerau nauzu oraingoan barka-eske ibilli bearrekoa. Lana eskuak betean izaten dut geienetan, uskeriak besterik ezpadira ere, eta nere eginkizunak bear den garaiean egiterik eztut izaten.

Labur bederen, aipatu gaiei erantzuten saiatuko natzaizu. Iztegiarena leenbizi. Emen azkenean artu den erabakia bat dator zearo zure iritziarekin. Iruñean egin genduen batzarrean, ilbeltzaren azkenetan edo, Azkueren iztegiaren edizio berri bat prestatzea erabaki zen, baiña zuzendua eta osatua. Presta-lana urte pare batekoa izatea nai litzake, eztedin geiegi luzatu. Orretaz gaiñera, ain bearrean gauden erdal-euskal-iztegitxo bat ere prestatzea erabaki zen.

Azkeneko au lan ariña izango litzake: ezpaitezake iñork itxedon oraingoz eta bat-batean bear bezalakorik egingo denik. Esku- edo sakel-liburutxoa izango litzake, Verarena baiño obeto ornituagoa orratik. Elirake ale asko egingo, leenbaileen ager dedin. Orrela, urrengo batean, uts franko zuzendurik eta beterik agertuko bailirake.

Badakigu orrelako bat, funts geiagokoa gaiñera, Aita Muxika antolatzen ari dena. Lanpeturik dabil ordea bestelako zeregiñekin eta oso tajuz ari da bestalde: eztu argitara erdipurdiko gauzaren batekin irten nai. Bitartean, beraz, elitzake gure ori, irten baldin bada, alferrikakoa izango.

Iztegitxo ori *norbaiten* izenean agertuko litzake, eta ez Euskaltzaindiarenean, naiz onek saioa, euskeraren aldeko lana den aldetik, onesten badu ere. Badakizu gai asko eta asko direla batzuek batera eta besteak bestera ikusten ditugunak. Batasuna, itz-kontuan alegia, saio eta neke askoren semea bakarrik izango litzake.

Diru-aldetik iztegi onenak eztu geiegi ajola. Prestatu ezkerro izango bailitzake arrapazka orren billa ibilliko litzakeanik argitaratzeko. Prestaera, gaiñera, elitzake luzea eta kostatsuegia izango.

Bestearekin dira lanak. Zuzendaritza neri egotzi zidaten, eta garagarrillean edo astekotan gelditu nintzan, itz-emanak dauzkadan aurtengo ikastaldiak bukatutakotan. Badut, bestalde, nere tesisaren ere, nai-ta-nai-ez lehenago ondu bearrekoa. Beraz orduan asiko naiz, eta lagun geiago ere bai, asteko adiña diru biltzen bada, beintzat.

Nere ustez, zuzen-lana zeatz-zeatza izango da. Azkuek badio olako edo alako itz olako tokitan onetara eman ziotela, ezin uka genezake, geienetan beintzat. Bai, ordea, idazkietatik artua dagoenean. Esate baterako Azkueren uts bitxi auek esango dizkizut. *Kablea*, *Leizarragagan*, ezta *kamelua*, berak dionez, *kablea* baizik. *Jopoa*, S. Pouvreaugan, ezta “siervo”: garbi-garbi ageri da “Jopoa, cerf, oreina”. Iztegi ortan bertan ezta ageri *sarboak*, *cornes*, baizik *cormes*, “serbal” delako landarearen fruitua. *Et sic de ceteris*.

Alde ortatik, bada, dirurik bada, aipamen guztiak, aal izan ezkerro, egiztatu egingo ditugu. Liburuetatik gauza asko osatu ere bai. Oso zabal ezpada ere, eskua zabaldu bear dugu, nere iritzi, Azkuek estu xamar artu zituen zenbait sailletan. Itz berriak batetik. Oihenartek, esate baterako, itzak asmatzeko eskubiderik baldin bazuen, badute ere noski oraingoek. Ongi sortuak daudenean, eta liburuetan bein-

tzat franko erabiltzen direnean batzuei beintzat eztegu sarrerarik ukatuko. Badira bestetik itz teknikoak –jakintza-sailla alde batera utzirik ere– or agertzeko eskubi-dea dutenak, naiz erdal-jatorrikoak izan: industria eta mariñel-lanetakoak, armak, monedak eta abar.

Ikusiko duzunez, zenbait egunez bertan beera utzi bearra izan dut eskutitz au. Natorren arira, berriz ere. Argitaraldi berri au zenbat kostako den, prestatzea batez ere, nork argitaratua izango bait-genduke beti, eztakit oso ongi. Batzuek geiago eta besteak gutxiago eragiten diote. Nere ustea nai baduzu, iruditzen zait berreun edo berreun eta berrogeitamarren bat milla peseta naikoak izango lirakea-la gauzak asko aurreratzeko beintzat.

Jakiña, elitzake argitaraldi ortan euskal-iztegiaren aberaste izugarririk ikusiko. Oiñarria, eta oiñarria ez ezik argitaraldi berriaren euneko laurogei, Azkue zenarena izango litzake, dagoen dagoenean. Eraskiñak eta aldaketak taketa-artean ipiñi-ko genituzke. Alaz ere, egitea merezi duen lana deritzat.

Orixe duzu gure asmoa. Galleguak adiña geran ala ez, eztakit: ni ezkeralakoa nago, kultura-gaietan beintzat. Baditut adiskide miñak Galizian, eta agertzen diren gauzak bidaltzen dizkidate. Nere ustez, gu baiño gorago dabilta.

Egun auetan artu ditut zuk bidalitako diruak: emen 1.373, 50 peseta (milla irureun eta irurogei ta amairu berrogeitamar xentimurekin) ordaindu dizkidate. Guretzat diru asko da. Eskerrik asko, eta nai duzuna eska zazu. Aurrenik nai nuke jakin, eta esadazu bereala mesedez, ea *noiztik* nai duzun bidaltzea *Egan*. Azkene-ko bi banakoak bidaltzeko esan diet, zertifikatuta, jakiña, baiña leenagokoetatik ere zerbait bidaltzea naiko duzu. Esadazu, bada, zein ta zein.

Isaias Atxa jaunak ere idatzi dit –zu ere etzera noski urruti ibilliko– dirua bidaltzen duela esanaz. Artu bezain aguro idatziko diot. Eta milla esker.

Bada ezpada ere, diru kontuetarako, badugu geren c/c: *Revista Egan*, Banco de S. Sebastián, S. Sebastián. Neronek ere bai, nere izenean, laurogei bat pesetakin: Banco de Vizcaya, S. Sebastián.

Ikusiko zenduen eztabaidatxo bat izan dugula. Orri buruz, gauza bat esan nai nizuke. Enaiz gauzak itz-erdika eta zearka esaten dituztenetakoa: ori etsairik gogorrenak ere aitortuko aal dit. Eztabaida ori, beraz, *U. jaunaren eta nere artekoa* izan da soil-soillik, ezta *Egan*-ena izan *Euzko-Gogoa*-rekin. Nere izenez izenpetu nuen eta erantzun-erazi zidan orrialdea ere izenpetua edo erdi-izenpetua zegoen. Ezta, beraz, gauzak bere onetatik atera bearrik, *U. jaunak* orain nai duen bezala. Besterik izan banu gogoan, argi eta garbi azalduko nuen, oitura dudan bezala.

Milla esker, berriz ere, eta nai duzuna agindu. Zorretan gaude zurekin, eta itzez-itz artu bearrekoa da orain esaera au. Biotzez.

100

JUAN SAN MARTINi

Eibarrera
Donostian, 1957-V-13

Agur,

Barka zaiguzu erantzun au geiegi luzatu baldin badugu. Milla esker bidali diguzun argazkiagatik. Diozun bezala, oso ederra da eta *Eganen* argitaratuko dugu. Orain ateratzeko dagoen banakoan ez, baiña bai urrengoan.

Bestea ere atsegin izango litzaiguke agertzea, baiña eztizugu oraindik eskatu nai. Agertuko den zenbakia antolatzen asten geranean eskatuko genizuke.

Arpide berria ere jaso dugu. Eskerrik asko, berriz ere.

Ar itzazu gure goraintzirik oberenak. Biotzez.

101

VICTOR GAUBEKAri

Bermeora
Donostian, 1957-V-22

Agur,

Il onen 20an bidali diguzunari erantzunez, auxe adierazi nai genizuke: Lacarraren *Vasconia medieval* eztugu oraindik salgai jarri, baimen-kontuak zearo garbitu eztitugulako. Jarri orduko bidaliko dizkizugu eskatzen dituzun biak. Ezta noski onezkero luzaroko gauza izango.

Taberna jauna arpidedunen artean daukagu. Eztiogu aurtengo *Eganen* zenbakerik bidali oraindik agertu eztalako. Egun gutxi barru agertuko da. Baiña igazko *Egan* nai baldin balu, bereala bidaliko genizkioke zenbakiak. Joan dan urtekoak nai baditu, beraz, eztuzu bi itz bidali besterik.

El Seminario Julio de Urquijo delakoa onekin batean dijoakizu.

Eskerrik asko, eta urren arte. Esanera gaukazuz.

ANDONI URRESTARAZUri

Parisera
Errenterian, 1957-VII-9

Adiskide biotzekoa,

Barka ezadazu zertxobait luzatu badet zureari erantzutea. Ez izendatzea ohea den gaitz batekin ibilli naiz. Ezer ezpazen ere, lan guztiak utziarazi dizkit zenbait egunez.

Zure paper guztiak Itxaropenari itzuli nizkiolakoan nengoen, baiña, alaz guztiz ere, berriro arakatu ditut bazter guztiak, bai etxean bai Mintegian, eta eztut deus arkitu. Oso oker ezpanago, nik ikusi nuen itzulpen ori. Denbora franko joan da arrezkero eta ezin dezaket ziur esan, baiña uste orretan nago. Oraindik ere pape-
rak ikusmiratuko ditut eta zerbait agertuko balitz, bereala adieraziko nizuke. Esan dizudan bezala, ordea, dena itzuli nuelakoan nago.

Ni ere bizi poztu nau zure berri jakiteak. Berriak, jakiña, izaten ditut, baiña bestelakoak, aldizkarien bidez izaten diren orietakoak.

Bai, emen liburuak eta nolanaiko irakurgaiak gero eta ugariago agertzen dira. Irakurleak ere ugaritzen aal dira: bestela eluke iñork orrenbeste gauza argitaratu-
ko. Poliki bada ere, goraka ari gerala dirudi gai onetan.

Eztakit izango dugun aurten igazkoaren antzeko batzarrerik. Izatekotan, Bizkai-
aldean egiteko asmotan dira, baiña eztakit, ezpaitakigu oraindik berri ziurrik eta uda aurreratuxea dugu. Lastima litzake, nolanai ere, ezer ez egitea.

Iztegiarekin asia naiz. Bi alde ditu lan orrek. Bata, osatzea, aal ditekenean, eta orretarako Azkuek berak gai ugari utzi zizkigun iztegiak gaiñera. Baiña osa-lan ori ezta oraingoan ere osoa izango, izkuntza bizi bat ezpaititeke osoro jaso. Bestea, Azkuek esandakoak egiztatzea da, eta sail ori obeto landu diteke, irakurgaiei dago-
kienez beiñipeiñ. 1700 arteko euskal-literatura beintzat zearo miratu nai nuke, eta batez ere Azkuek berak ikusi etzituen liburuak.

Eskerrik asko ematen dizkidazun Gasteizeko berriengatik. Orrelako zerbait entzuna nuen neronek ere. Asmoa ederra da, eta on besterik eztu egingo.

Etxean ongi gaude: milla esker. Emaizkiozu gure goraintziak Jesus eta Prudeni: maiz izaten ditugu aotan emen. Badakizu noski datorren urrillean izango direla Baionan Bonaparteren oroitzapenez egindako jaiak, eta an izango naiz, Jainkoa lagun. Ez ote zenduke zuk etortzerik izango?

Esanera naukazu nai duzunerako. Biotz-biotzez.

NIKOLAS ORMAETXEA “ORIXE”ri

Orexara
Donostian, 1957-VII-10

Adiskide agurgarria,

Egiteko au neri egotzi didaten ezkerro, aalik laburren azaltzera noakizu. Badakizu noski, Labaienen bidez, gure artean, euskaltzaindian, itz egin zenaren berri. Auxe zen, gutxi gora beera. Azken urteotako ezbeurrak direla bide, euskaltzain eta urgazle asko eta nabarmenak urruti ditugu, berriak ere emen zeudenen artean autatu bear izan ziren. Orrela gertatu da ni bezalako bat barrenen gertatzea eta zu berriz, besteak beste –eztut geiago esango, zurikeri-zalea etzerala bai baitakit– Euskaltzaindian orrenbeste lan egiña zeran ori, euskaltzain ez izatea.

Aspaldiko okerrak neke izaten dira antolatzen diodan au bezalaxe. Besterekin ere zorretan gaude baiña, barka ezadazu, iñorekin baiño geiago zurekin, nere ustez. Zillegi bada orain makurrak zuzentzen abiatzea, zuregandik asi bearko genduke.

Eskabide umil bat egitera ausartzen natzaizu. Euskaltzaindiko guztiak biotz batez sentitzen dute gai onetan eta ao batez mintzatzen dira Etxegaray jaunak utzi duen utsartea betetzeko dago, eta zu nai zinduzkegu leku orretarako. Guziaz ere, argi eta garbi mintza nadin, etzenduke zuk iñoren lekuri artuko, izenez baizik: aspaldi zor zitzaizuna artuko zenduke. Euskaltzaindiak etzinduzke ohoretuko –eta are gutxiago euskaltzañek–: zerorrek emango zenioke ospe eta ohore Euskaltzaindiari izendatze ori ontzat artuko bazendu. Leenago esan dizut enaizela lausengutan asiko, baiña egia ezta lausengua: ezta gaur, nere ustez, Euskal-erriko semerik zuk ainbeste eta ainbestekorik egin duenik euskeraren alde, ezta alderatzeko ere.

Orixen da, bada, guztion izenean egiten dizudan eskabidea. Zenbait kondizio jarri nai bazenitu, eztuzu esan besterik, eta egiñaalean saiatuko giñake dena zure gogorra prestatzeko. Labayen'en bitartez dakit eskatzen zenduena eta azken batzarrean adierazi nuen. Eztu emen iñork ezer, jakiña, Lopez Mendizabal jaunaren kontra, eta nola izan dezake? Azkue zenarekikoa bien arteko gauza baitzen. Euskeraren alde egin duena guziok dakigu. Gogoz baiño gogozago autatuko genduke, beraz. Alde txar bat du ordea, eta ez berezkoa: Ameriketako egotea, alegia. Gutxi gaude eta gaudenok ere, ezin-bizia dela-ta, eztugu nai gendukean astirik bear bezala lan egiteko. Orrexegatik bi ordeko autatu genituen leen, eta orain ere leku guztiak emen daudenez bete nai genituzke. Emen ere guziok bat gatoz. Pozik autatuko genduke, zurekin batean deduzko euskaltzain. Deduz, gauza berdiña litzake eta ori egiñik ezkenduke eragozpenik izango emen daudenekin leku guztiak osatzeko.

Ikusazu astiro, mesedez, biotz-biotzez egiten dizugun eskabide au. Erantzuna bidal dezakezu deritzazunean zuzenean neregana edo Labayen'en bidez. Eta nolainai ere eskerrik asko.

Duela zenbait egun artu nituen zuregandiko goraintziak Mendarte albaitero gaztearen bitartez. Milla esker. Batek eta bestek ematen dizkidate maiz aski zure berriak. Zuk uste duzun baiño jende geiago dago zure osasunari begira.

Barka ezazkidazu gaizki esanak, orrelakorik baldin bada. Eta esanera naukazu zernaitarako, beti bezala. Biotz-biotzez.

104

ALFONTSO IRIGOIENi

Bilbora
1957-VII-15

Adiskide maitea,

Esan nizun bezala, Arantzazun izan naiz egun pare batez. Beeraxeago jartzen dizkizut, erderaz, emengo euskal-klaseei buruz jakin ditudan berriak.

Eztaukat zer esan andirik ortaz kanpora. Arantzazun ongi: lana eskatu nien eta zertzelada guztiak gaur bidaltzen dizkiet.

Galdera bat egin nai nizuke. Eztaukagu emen J. Lizarraga, Elkanokoaren liburu bat: *Jesus. Copla guisa batzuc molde gutitacoac*, Londres, 1.868. Ba ote duzute aleren bat or, Euskaltzaindian?

Aurki arte, biotzez.

105

LUIS VILLASANTERi

Arantzazura
1957-VII-15

Adiskide biotzekoa,

Emen bidaltzen dizkizut esandakoak: fitxatu bear lirakean zenbait idaz-lanen lista, oar batzu eta fitxak eredutzat ar ditzaketeanak.

Oietaz gaiñera, galdera batzuek bidaltzen dizkizut orritxo batean A. Izaguirre-
rentzat. Erantzunak eztu presarik.

Leizarragaren textu bat ere bidaltzen dizut: orrera eraman nuen eta aaztu egin zitzaidan zuri uztea.

Mila esker etxeko guzien izenean or egin zeniguten arreragatik. Eta urren arte.

Biotzez.

P.S. Mintegikoei ederki iruditu zaie zure eskabidea. Diruz ezkabiltza ongi aurten –au zuri esaten dizut–, baiña orretarako aurkituko dugu zerbait. Bi milla peseta izango dira, noski. Geiago nai zuten eman, baiña beldur dira ez tute-la iñon arkituko oraingoz. Oso gutxi iruditzen bazaizu, esaidazu.

Bi eratakoak dira fitxak: bana bidaltzen ditut eredutzat, (1) eta (2)-rekin markatuak.

Leen saillekoak (1) dira errazenak. Iztegi-antzerak antolatutako dauden lanetatik artu bear direnak. Itzak banan-banan ipiñiak dauden ezkerok, eztago kopiatzea besterik, azpian nondik artu den esanaz. Goian ezer jarri bearrik eztago.

Beerago arkituko duzute onelako itz-xorta batzuen lista. Aldizkariak auexek dira: *Revista Internacional de Estudios Vascos*, laburpena RIEV; *Boletín de la R. Soc. Vasc. de los Amigos del País*, lab. BAP eta *Euskera*, lab. Eusk.

Egille edo biltzaillearen izenaren ondotik, aldizkariaren laburpena dioa; gero, tomoaren zenbatgarrena eta, parentesis-artean, urtea, gero orrialdea. Onelaxe: Bähr, RIEV 22 (1931), 397. Kopiatzen dena orrialde batetik bestera badioa, onela: 397 s. Oar batean agertzen bada, orrialdearen zenbaki ondoren, n.l (edo 2, edo 4, etc.).

Euskera aldizkariak urte batzuetan geiago bearoko du ezpaitute numerazioa elkarren segidan. Or zenbakiaren zenbatgarrena ere ipini bearoko da. Onen berri A. Villasantek daki ongi, berak egin baitzuen arkibidea.

Fitxa batean beste itz bat aitatzen denean, beste fitxa laburrago bat egin bear izaten da batzuetan. Emen (3)-kin markatua dioan balio du auek nolakoak diren adierazteko.

Fitxatu bear lirakeen zenbait lan:

RIEV

- T. de Aranzadi, “Nombres vascos de aves”, III (1909), 344 ss.
 “Nombres de plantas en euskera”, XX (1929), 273 ss.
 “Nombres des peces en euskera”, XXIV (1933), 375 ss.
- G. Bähr, “El arco iris y la vía láctea en Guipúzcoa”, XXII (1931), 397-400 orr.
- J.-B. Darricarrère, “Le livre basque intitulé Oñsa hilceco bidia”, V (1911), 1 ss.
 Itzei buruz diona bakarrik!

- J. Garate, “1ª contribución al dicc. vasco”, XXI (1930), 153 ss.
“2^a “ “ XXIV (1933), 94 ss.
“4^a “ “ XXV (1934), 56 ss.
“5^a “ “ XXVI (1935), 347 ss.

(Arkibidean irugarrena ezta ageri. Aldizkaria eztaukat emen osorik, baña erraz izango da arkitzen bigarrena eta laugarrenaren artean.)

- W. Giese, “Contribución a la terminología militar vasca”, XIX (1928), 315. ss. /Oarrak kopiatu bearrekoak dira, or baitatoz aipatu diren liburuen orrialdeak/.
“Sobre el molino suletino”, XXI (1930), 618 ss.
“Terminología de la casa suletina”, XXII (1931), 1 ss.
- Fr. D. de Inza, “Condiciones y cualidades del hombre”, XIX (1928), 151.

BAP

- J. Garate, “6ª contribución”, V (1949), 353, ss.
“7ª contribución”, 13 (1957), 44 ss.
- R. Lafon, “Vocabulario de Oihenart”, 11 (1955), 168-173 (ori bakarrik).

EUSKERA

- B. de Echegaray, “Nombres vascos de los espacios intermedios entre casas”, X.
- R. Lafon, “Corrections et additions aux dictionnaires d’Azkue et du P Lhande”, 1956 1, 26-30.
- F. Mendizabal, “Lardizabalen euskeraz zertxobait”, 1, 1956, 191 ss.

Gaiñera, Urkijok bere *Obras completas del doctor labortano J. de Etcheberry* aurrean jarri zion hiztegitxo.

Bigarren fitxa-mota (emen (2)kin dijoana bezalakoak) zaillagoak dira egiten. Irakurgai bat artu eta norberak aukeratu bear ditu esaera edo itz jakingarriak. Komeni da orretarako Azkueren iztegia aldamenean edukitzea, zer dakarren eta zer ez ikusteko. Itza badakar ere, naikoa da adierak zerbait alde izatea kopiatzeko.

Egille eta irakugaiaren izena laburtua ematea obe. Azkuek aipatzen duena baldin bada, berak darabilen laburpena da onena. Bestela, berria asmatu bear. Gauza bat da bearrezko: –besteetatik erraz berez ditakeana izatea.

Olakoetan orrialdea ematea naikoa da: lerroa adierazi bearrik eztago. Bear bearrezkoa da textoetan idazkera dagoen dagoenean aldatzea. Aita Izagirrentzat galdera batzu:

- 1) 1800 inguruko orko manuskritu orrek badakar *axuari edo auxiliari* delako itz bat (itxuraz erderaz *ajuaren* antza badu, eta adieraz ere eztabil oso urrutiti). Ba ote oraindik itz orren aztarnarik? Bildu ditudan exenpluak auetxek dira:

98 v°: “...emuten *deutsai / sorgintzat daukaten atsoari /...* *daucaina eta ez daucaina, autortu eraguiten deutsaila ez dirian milla bat gauza... ia bildurrez, ia auxiliari ugariaguac izango dituben pozian;*”

108 v°: “*laugarrena, beti Modaco jantziacaz eta auxiliariacaz bere Persona Familia eta Echia aldaben gucien apainduric eta ederturik erabilteco*”:

- 2) I. Zumaldek esan zidan or itz erabiltzen zela “argi” esateko: *itza il* “argia itzali” esateko, ta abar. Egia ote da?
- 3) Onek berak eman zidan *gorigarra* “sukarra”. Orrelako zerbait badakar Azkuek, baiña aspaldi galdua bezala. Entzuten ote da oraindik orrelakorik?
- 4) Manuskritu orrek *christaun* dio beti: *ez kristau. Orobat, billaun eta escribaun*. Entzuten al da orrelakorik?

106

BALENDIN BERRIOTXO Ari

Irunera
1957-VII-17

Adiskide maitea,

Il onen 6koa jaso nuen, eta erabat ongi iruditzen zait. Zure eskabideak bete ditzakegu, nere ustez.

Dodgsonen ori, erderaz egin nai ezpaduzu, euskeraz bidal zenezake nai duzunean *Egan*-erako. Orain baiño leen orrelako zerbait egin dugun ezker, separatena ere ongi iruditzen zait. Idazpuru au jarri izan dugu leen: *Trabajos del Seminario “Julio de Urquijo”*. Orri erantsi lekiok: *Bibliografía*, edo *Sección bibliográfica*, zuk nai duzun bezala.

Karta esku artean izango dut banan banan zure eskabideak egiteko. Eztitugu oraindik lanak inprentara bidali, baiño eztugu onezkeru luzatuko.

Beti bezala, esanera naukazu. Biotzez.

Adiskide agurgarria,

Emen itzezin genduen eskabide batekin natorkizu. Badakizu berriketa direlako batzuek azaltzen ditugula aldiro *Egan*-en eta oraingoan, atsegin bazaizu, zurekin egin nai genduke berriketa. Onekin batean dijoazkizu zenbait galdera, iztegiari buruz batez ere. Galdera oriek presaka xamar antolatu ditut, oroigarri gisa. Erantzun nai badituzu, eztuzu guztiak erantzun bearrik, ongien deritzazunak baizik. Orietaz gaiñera zerbait erantsi nai bazendu ere, esku osoa duzu orretarako.

Emen galde-erantzun antzera josiko ditugu. Bear bada, ordena aldatuko dugu, zenbait itz kendu, eta batzuek besteekin beste era batera lotu, baña eztugu ezer, ajola duen ezer alegia, aldatuko. Lasaiago egon zaitezten, artikulua idatzi bezain laster, kopia bat bidaliko dizugu, zerbait aldatzea, kentzea edo geitzea nai bazendu ere.

Auxe da bada biotz-biotzez egiten dizugun eskaera. Biziro poztuko gaiñake interview delako ori datorren *Egan*-en argitara albageneza.

Zer modu konpontzen zera or iztegi lanetan? Poztuko ninduke Loyola'n baiño lasaiago ari zerala jakiteak.

Badakizu bi iztegi lan egotzi zizkidala Euskaltzaindiak. Il onetan asi naiz. Erdal-euskal iztegiarako sei illabete eman zizkidaten, baiño lenago Azkue'ren iztegia ikusmiratu nai nuke goitik beera, eta orrek lau-bost illabete eramango dizkit.

Azkue'renaren eraberritzea osatzea izango da batetik, berak geroztik jaso zituen itzekin lenbizi, eta besteak edo neronek bildu ditugunekin gero. Erderatiko itzei atea geixeago zabalduko diegu, noraiño ezpadakit ere.

Orretaz gaiñera berrikustea izango da, autore zaarrei dagokienez batez ere. Gauza asko dago ortan zuzendu bearrekoa. 1700 arteko textu guztiak beintzat zearo ikusi nai nituzke.

Erdera-euskera berriz itsumustuka egiña izango da. Argitaraldi urria egin bearko dugu, gero laster xamar utsik nabarmenenak zuzentzeko. Itzak aukeratzean XVIII eta XIX'garren mendeko autoreei geiago begitaruko diet gauza askotan gaurkoei baiño. Badakit eztela ori ongi ikusia izango alde guztietan, ezta geienetan ere bear bada, baiña erantzun bearra nerea bakarrik, ez Euskaltzaindiarena, izango den ezkeron ezin dizaioket nere usteari zearo uko egin.

Barka zadazu bada dituzun lan gogorren gain egotzi nai dizudan lana eta nolana ere, eskerrik asko. Biotzez.

108

XXi

Yra
1957-VIII-18

Adiskide maitea,

Astiro xamar ikusi dut zure artikulua ederra eta onekin batean itzultzen dizut. Beste paper batean arkituko dituzu gogoratu zaizkidan oarrak. Geienak badaezpadaoak dira.

Eztut damurik eskatzen didazun artikulua orain bidaltzerik izango. Txit lanpetua nabil. Batetik, leen-bai-leen bukatu nai nukean tesisa, eta bestetik eman didaten lan luze eta aspergarri bat. Eztakit ba ote dakizun Azkueren iztegiaren argitaraldi berri bat antolatu nai dugula, zuzendua eta geitua. Egiteko ori neri egotzi didate eta paper geiegi miratu bearrean arkitzen naiz. Datorren urterako, ongi baderitzazu, esaidazu garaiz noizko antolatu bear dudan eta ordurako bidaliko dizut. Bada-kizu gogo bizia dudala zerbait zuen aldizkarian argitaratzeko. Eta milla esker zure eskeintzagatik.

Oso zorrotza eta egokia iruditzen zait *gurdi*-ren etimologia. Bi oar egin nai nizkizuke orrezaz, eta biak zure alde. Batetik, *gurdi-k* zaarragoa dirudi. Azkuek dionez, Bizkaiko Txorierrin ere erabiltzen omen da eta *gurdi* da, ez *burdi*, Bizkaiko *Refranes y Sentencias* 'en (1596, 305garrena) datorrena. Bestetik, bada-kizu badela beste euskal-itx bat "Wagen" esateko: *orga* (geienez *orgak*), itx-elkartuetan *organ-*, zuberotarrez *orga*, antziña *organa* edo, noski. Iguzki-aldean bizi den itx au izango da orduan euskal-itx zaarra, gero gure alderdian *gurdi-k* baztertua.

Zure galderari buruz, badira Zubero-aldean *masquerade* edo direlakoak. Bi dantzari-talde izaten omen dira, jantzi xelebrez jantziak eta itzul-inguru luzeak egiten omen dituzte. Orien berri Caro Barojaren *Los Vascos*-en arkituko duzu, baita noski Rodney Gallop-en *A Book of the Basques* deritzanean ere. Andre ingeles batek asko idatzi du oriezaz, baiña eztakit non: Violet Alford du izena. Deabrua edo deabruak ere agertzen direla badakit: *Satan-ak*.

Gaurkoz ez dizut besterik esaten, astirik ezpaitaukat. Nai duzunean idatz zaidazu berriz ere nai duzuna galdetuaz. Etxekoei, gure goraintziak. Emen, Jainkoari esker, ongi gaude guztiok.

Ar itzazu nere agurrik beroenak.

109

PIARRES LAFITTEri

Uztaritzera
Donostian, 1957-X-24

Jaun adiskidea,

Harriturik gelditu gara Urriaren 17'ko *Herrian*, azken planan, "Gipuzkoa'tik" deritzan artikuluan, agertzen diren zenbeit gauza irakurtzean. Hunek harritu gaitu, batez ere. Zurekin giñen bezperan asteharte-asteazkenetan, artikulua hori irakurria zinuen noski eta guztiarekin ere etzenigun deusik aiphatu.

Lehen-bai-lehen nai ginuke jakin ea hori othe den *Herriak* eta *Herriakoe* *Eganez* eta bereziki Mintegi hunetako presunez duzuten aburua.

Zure berrien begira gaude. Har itzazu, bizkitartean, gure goraintzirik hoberenak.

110

TXOMIN PEILLENi

Parisera
Donostian, 1957, X-24

Ene adiskide hori,

Barkazadazu erantzun onek izan duen luzapena. Lanpeturik ibiltzen naiz geienetan, eta azken-aldi onetan iñoiz baiño geiago. Zenbait ezbear eta oztopo direla bide, *Egan*'en aurtengo 3-4'garrena asko atzeratu da, baiña egun gutxi barru artuko duzu.

Urrengoa, aurtengo 5-6'garrena, eguerri-inguruan irtengo da. Ortan agertuko da zurea. Eta aurrenik milla esker egin diguzun mesedeagatik. Irakurgai bizia bidali diguzu benetan. Baiña beldur naiz oso-osorik eztugula argitara ematerik izango. Ez zurekin bat enatorrelako geienetan, baizik... guzien gogorako eztelako izango. Baimena emango aal zeniguke zenbait gauza baztertzeke, deus eransten eztiogula jakiña? Egiñaalean saiatuko naiz laburpenak aalik laburren izan ditezten. Zurean ematen diguzu baimen ori, baiña bada-ezpada ere esaten dizut.

Milla esker *axeita*-z diozunagatik. Ori bezala, beste edozein berri Ligi-ko euskerari buruz eskertuko dizut beti. Bein baiño geiagotan galderaren bat egingo dizut puntu bati edo besteari buruz.

Mirande'ren berriak oraintxe izan ditut, Italia'tik. Ikusten dut aurten leku egokia aukeratu duela bere lan-arteak igarotzeko.

Eztuzu emendik bidaltzen dizkizugun irakurgaien ordaiñaz geiegi kezkatu bear. Esan nizun bezala, gerok eskatuko dizkizugu bear ditugunak.

Barka zadazu, berriz ere, erantzun onen luzapena eta gaiñera nere itzen laburra. Baiña zerbait nai baduzu, gertu naukazu beti zernaitarako. Biotzez.

111

JEAN ITHURRIAGUEri

Baionara
Donostian, 1957-X-24

Jaun adiskidea,

Bozkarioz bethe ginduen zure telegrama atsegiñak. Hobeki zaudela ikhususirik lehenik eta gure arten Bonaparte Printzearen ohorez egin diren jaiekiko agertu duzun gogo beroagatik gero. Eztugu deus inprimatu, baina hemen beherean atchemanen dugu egin direnen berri labur bat.

Har itzazu gure goresmenak hor aphaindu zinituzten besta ederrengatik. Etzai-gu aise ahantziren.

Horregatik nahi ginituzke iduki atheratu zirenetarik zonbeit potret, bereziki Mgr. Mathieurekin azkenean tiratu zirenetarik. Igor ahal bazenitza, eta balioa adieraz, mila esker.

Har ezazu orai hor eman nahi genautzun agurra. Eta eskerrik asko, berriz ere. Bihotzez.

P.S. Urriaren 18'an, ostiralean, arratsaldeko 7 ta erditan, J. Caro Barojaren hitzaldia. Gaia: "Los estudios geográficos e históricos sobre el País Vasco y la dialectología". Urriaren 19'an, larunbatean, A. Yrigaray erran zituen zombait hitz Bonaparte'ren ohorez Nafarroa'ko eskual zaleen izenean. Gero, O. de Apraizen hitzaldia (eri zegoen Aita Omaechebarriaren orde): "Bonaparte eta gu". Azkenik A. Arrueren mintzaldi labur bat, eskuaraz.

112

LUIS VILLASANTERi

Arantzazura
1957-X-25

Adiskide maitea,

Badakizu zenbat sentitu dugun A. Omaetxebarriaren gaxoaldia eta irakurriko zenduen nola konpondu giñan. Bizkortuko zelakoan gaude eta emaizkiozu gure

agurrik eta eskerrik beroenak. Beste batean bearko du izan. Separata bat gaur bidaltzen diot.

Fitxak osoro ikusteko astirik eztut oraindik izan, Bayonakoaz ezkerro batekin eta bestearekin eztudalako gelditzerik izan. Ikusi ditudanak ederki daude. Milla esker, berriz ere.

Galdera bat egin nai nizuke, emengoen izenean. Eda banatzaileari zer bait eman genion, Gipuzkoa'n zabaltzeko, eta eztute, agi denean, ezer egin. Zuek ere nola emen ziñaten, elkartasun ori sortu zenean, jakin nai genduke ea ezer utzi zenioten banatzeko eta ondore onik izan ote duzuten. Erabaki bat artu baiño leenago jakin nai genduke, aal baldin bada, ea guri bakarrik gertatzen zaigun ori edo guzioi.

Hemen izan ziren atzo AA. Iturria eta Sorarrain, Zarautze'n asi nai dituzten euskal-eskolak direla-ta. Oso ongi iruditu zitzaigun asmoa. Karta bat bidaliko zigutelakoan gelditu giñan, guk bereala erantzuteko.

Milla esker eta ar itzazu gure goraintzirik oberenak.

113

ALFONTSO IRIGOIENi

Bilbora
1957-XI-4

Adiskide maitea,

Zurea artu nuen eta gauza geiago ere sortu dira. Banan-banan erantzun bearko dizkizut ezer aztu eztakidan. Eta aurrenik eskerrak, frankoez eman dizkidazun argitasunakatik.

- 1.- *Euskera* ikusi dut eta izugarri ederra da, nik uste nuen baiño askozaz ederragoa, eta enaiz ari mardula datorrelako bakarrik. Nere ustez, uts bat du, 334gn. orrialdean diozuna Azkue eta Eleizalderen eztabaidaz. Ez zuzen edo oker dagoelako, lekutik kanpora dirudielako baizik, kartak argitaratzea besterik ezpaituzu egiten, eta gaiñerako argitasunak irakurleari laguntzeko bakarrik jarri baitituzu.
- 2.- Badaukat gogoia ikusteko ea argitaratzen ote dizuten artikulu ori *Herria*-n. Baiña Antxetaren nortasunaz oker zabiltzala uste dut. Eztizut esango etzuela Zaitetik gogo onez ikusiko, ezta alde zurretik irakurria etzuenik ere. Baiña beste batzuek dira atzetik dabilzanak. Bere biziko kanpaña egina zeukaten gure kontra Donostian eta orain, artikulu orri eskerrak, ibilli den azpi-jana ezagutu dugu.

- 3.- Zu bezalako gizon borrokalariak gustatzen zaizkit, baiña urteek erakutsi didate obe dela zenbat-eta etsai gutxiagorekin ari aldi bakoitzean. Nere ustez, beraz, etsaitzat dauzkazun orien artean egungo egunean sail eta talde asko bereiz ditezke. Elkar ikusten dugunean mintzatuko gera ortaz, baiña, borroka bizian sartu baiño leen, komeni litzaizuke jakitea zein diren gaur etsairik amorratuenak eta zein adiskide direnak edo izan litezkeanak.
- 4.- Teatru-jaiarekikoa oso ederki iruditzen zait. Baita Nafarroatik artu duzuten karta ere. Emen, Donostiako Ayuntamentuak 1.000 peseta geiago eman dizkigu, ezer eskatu gabe, datorren urterako.
- 5.- Ajola andiko auzi bat ekarri digute. Lopez Mendizabalek idatzi du esanaz, Euskaltzaindiak ofizialki ezer adierazi ezpadio ere, irakurri duela bere izenda-penarekikoa, benetan atsegin izan zaiola eta eskerrak ematen dizkigula. Baiña esan bear nizuna Orixekikoa da. Onek gerturik dauka bere sarrera itzaldia, euskal-azentuaz edo, eta eluke, Labaienen bidez adierazi digunez, bere sarrera luzatu nai. Aurten bertan, abenduaren erdi aldera edo, egin nai luke, eta Nafarroako Leitzan, bera azi zen errian.

Emengo Euskaltzaindikoen ustez, ezin ohea da berri au, eta uste dut zerori ere iritzi ortakoa izango zerala eta eztago zergatik den ola esan bearrik. Bizkaikoei ongi iruditzen bazaizue il orretan egiten saiatu bear genduke, gero negu gorria izango dugulako eta bera osasunez sendoegi eztabillelako. Gure iritzia auxe da. Nafarroan nai duen ezkerero, guk baiño obeto antolatuko lituzkete gauzak *Sección de Fomentoko* oriek: ezta aaztu bear Orixek izkeraz, azibidez eta baita gogoz ere nafarra dela. Gaiñera Iruñe-koak idea billa dabilta, dirudienez, eta olako gauza bat eskeintzea elegoke iñolaz ere gaizki. Jaia, edo jaiak, berek antolatuko lituzkete, nai balute, eta guk ezkenduke gure batzarrea besterik egingo. Zurearekin batera D. Nazariori idazten diot gai ontaz, or eragozpenik ezpada, emendik bereala gure buruzagiak gauzen berri *Príncipe de Viana*-koei eman dizaien, asmo ori aditzera emanaz.

Nik erantzutea nai omen du Orixek. Neronek eztaukat gogo geiegirik, lanpeturik bainabil, eta legez ezin dizaioket erantzun, sartu gabea naizen ezkerero. Baiñan, orrela gauzak erraztuko badira, egingo dut bear dena. Etzazutela mesedez erantzuna luza.

- 6.- Badakizu Aita Intzaren zuzenbide berria? Bere lanean aspaldian billa nenbilen itz bat *euntze* "belardi" arkitu dut (Nafarroako toki-izenetan agitz ugaria da) eta orren berri galdetu nai nioke.

Eta beste mesede bat egin bazenit, esaidazu ea Mendigatxak 141gn. orrialdean (25-7-1904) diona utsik gabe agertu ote den: *bainago arrainetarik baldatruk*. Bai baitirudi errainetarik bear lukeala.

Milla esker, berriz ere, zorionak eta aurki arte.

Biotzez.

114

PLAZIDO MUJIKARI

Veruela
1957-XI-14

Agur,

Mandatu utzia nuen zuri azkenengo *Egan*-etik zenbait ale bidaltzeko, baiña eztira nonbait oroitu. Barka zaiguzu, arren. Gaur bidaltzen dizkizut beste iru, baiña geiago nai bazendu, eztuzu eskatu besterik.

Grierarena ezta Upsalan izan, Oslon baizik, ango Linguistika-batzarre internazionalen. Eztu gauza berririk esan, betikoa baiño, euskera erabat latiñetik datorrela alegia. An izan diren batzuekin izana naiz, Lafon eta Tovarekin eta orixe esan zidaten. Griera bera moldatu da emen ots andi xamarra ateratzeko, eta emengo Efek edo ango eguneroetara bidali zuen orrelako zerbait, Griera arrigarritzko zerbait esatera zijoala edo. Bayonan izan zaigu Osloko H. Vogt, batzordekoa, eta esan zigunez, berak gastigatu zien ango egunerokoei etzekarrela Grierak ezer berririk. Goiz-goizetik egin zuen bere itzaldia eta entzulek etzioten txintik ere atera. Beraz, ikusia zegoen bezala, poto egin zuen, berriz ere.

Beste zerbait nai bazendu guregandik, esaiguzu, mesedez. Biotz biotzez.

115

XXi

Yra
Donostian, 1957-XII-3

Nere lankide ori:

Aurten ere, guretzako zorigaiztoz, bi siñu txarrek iragarri digute “Euskeraren Eguna”: euskeraren beraren biziera makala eta euskaltzaleon multzokeri eta anarkia guzizkoak.

Ala da, bai. Eta ala delako erdiratu zaigu biotza gure izkuntza zaarra maite dugun guziori.

Gaitz larria, ba, eta sendakaitza, barrena estutzen diguna: azkeneraino bide egoki bat billatzen saiaraziko gaitun gaitz lazgarria.

Nik, alegia, bein eta betirako bide onetik abiaturik egiaz aurrera gaitezen esperantza guziak galduta banitu, ez nizuke oraingo gutun au idatziko; denbora alperrik

xautzea izango bailitzaidake. Bañan, ain zuzen, zearo aldrebes pentsatzen dut; eta itzegiñaz eta alkar ezagutuaz uste baño askozaz geiago egin ditekealakoan nago. Eta siniste onetxek bultzatuta, zugana nator, zerbaitetarako izango delako ustetan.

Eta nekatu nai etzaitudalako aalik eta laburrena azalduko dizkitzut nere puntu nagusi batzuk. Au da nere asmoa: zuk azertu ondoren, zertan etzauden konpromesean dizaidazula, eta zertan bai, eta zergaitik. Horrela alkarrekiko artuemana ta eza-guera asiko ditugu; eta, bidenabar, gure diferentziak zertan dauden ikusita urrats bat egingo dugu aurreruntz. Eta auxe bai urrats bearrezkoa! Eta premiarik aundienekoa.

Onatx puntuak:

Euskera eta euskaltzaleak gaur.

Euskera bera da, jakiña, euskaltasunaren mamia. Euskera erauzita euskaltzaletasunak ez luke sentidurik. Ortaz, euskera bera da euskaltzaletasunaren jatorria eta elburua.

Baña euskera, euskaldunen izkuntza alegia, ez da guk naiko genukean bezelakoa, ezta iñola ere aukera dezakegun gauza; baño or, kalean, baserrian, eta gure istorian zear, ots, gugandik at, eratu den gauza bat baizik.

Gaurko euskera, alabaña, oso eskastuta dago; eta bere ortan ez da gai egungo munduan bizirik irauteko. Gaitu egin bear da beraz, indartu, gaurkotu. Eta euskeraren jasotze edo eraberritze ortarako euskaltzaleak bear dira.

Eta ba dirudi, leen esan dudana, premiazko dela euskera euskaltzaleak baño. Bañan, ondo begiratu ezker, eta bere aultasun ortaz oroiturik, gauza bat ikusiko degu: euskera jaso eta gertatu bear dela, bai; eta orrengaitik beragaitik, gaur gaurkoz bereziki, eginkizunik premiazkoena euskaltzale fiñak gertatzekoa dela. Ez da, izan ere, pisuago edo inportanteago; baño bai ertsiago, eta aurretikako,

Euskaltzale pizkor eta ondo ikasiak gabe, egin du euskararenak.

Zertan gerta gaitzkean errudun.

Orretzaz gañera beste gauza bat bear da lan onuragarria egiteko: batasuna. Eta gaur zerbait falta ba dugu euskaltzaleok, batasun ori falta degu. Arrazoiez esan diteke gutzaz: “Buru ainbat aburu”.

Eta egungo euskeraren egoeran guk zer ikusirik ez ba degu, aspaldidanik mamitu den egoera delako: ezta politika-aldiak eman dizkigun egin-bideetan ere; euskeraren gaitasunean eta egoeran, ordea, geuk dugu obena, eta ez bestek, geure eskuetan baitugu jokabide bat arkitzea. Beraz, guk antola edo ala ezin ditzakegun gauzak alde bat utzita, euskaltzaleon egitekoak ez diralako, ar ditzagun guri dagozkigunak. Besteak beste, atxiki gatzazkien gu auei: onetzaz eskatuko zaigu kontu-errendatze. Eta gaurko zatikerian segitzen ba dugu, bildur naiz iñor ere errugabe irten ez dedin...

Euskeraren egoera ez dagokigu: baño euskera gaitzea eta osatzea bai...

TXOMIN PEILLENi

Parisera
1957-XII-11

Adiskide maitea,

Zure biak artu ditut. Eskerrik asko bidali diguzun beste artikuluagatik ere. Beran-tegi eldu da noski oraingo zenbakian sartzeko, baiña datorren urteko leenbizikoan joango da. Adierazi dizkiguzun utsak zuzendu ditugu.

Mesede bat eskatu nai nizuke gaur, geiegia ezpada. Orko Librairie C. Klincksieck-etik (11, rue de Lille. Paris 7) salgai dauzkaten liburuen izenak bidali dizkigute. Eta bada bat, New Yorkeen argitaratua aspaldian izan nai genduen. Auxe da:

Uriel Weinreich, *Languages in Contact. Findings and Problems*, 1953.

Neronek irakurria dut, baiña emen idukitzea komeni litzaiguke. Prezioa 1.600 libera da. Badakit garestiegia dela, ots, emen ordaindu dizkizugun gauzak baiño garestiagoa. Baiña, ongi baderitzazu, nai zendukean beste edozein bidaliko genizuke zorrak kitatzeko.

Emen izan ziñanean, aipatu nizun euskal-saio batzuek egiten zituztela or, Paris'ko Unibertsitatean: igaz beintzat bai, aurten ezpada ere. *Institut de Linguistique de L'Université de Paris* delakoan izan ziren, eta zuzenbidea auxe duzu: *Faculté des Lettres à la Sorbonne*. Instituto orren zuzendaria André Martinet jauna da, oraingo *Phonologie diachronique* delakoaren aita. Nere adiskidea da, eskutitzez aspaldidanik eta elkar-ezagutzez duela urte bete Salamancan elkarrekin izan giñan ezkeroztik. Asko lagundu dit beti.

Gure arteko gauzez, zer esango nizuke? Etsi-etsia nago gure jendearekin. Gogorik onena agertzen dute beti, baiña gauzak beste iñon egiten eztiren bezala egin bear dituzte. Eta zerbait esaten baduzu, begitan artzen zaituzte. Begira, besterik ez aipatzeko, zer dion Zaitegi jaunak gure Unibertsitateaz azken zenbakian. Gauza bat bakarrik ez tie eman gure Buruzagiak eliz-gizonei irakaskuntza-saillan, Unibertsitatea, eta, dirudienez, ori da nondik edo andik guk eskeiñi bear dieguna. Eta zu asiko baziña esaten –zu edo ni, berdin da–, horrela mintzatzen denak eztakiela zer den Unibertsitatea, ezta zertarako den ere, entzungo zenituzke entzutekoak.

Ar itzazu ene goraintziak eta eskein ezaizkiezu nere partetik beste xuberotarrei ere. Biotzez.

117

PATXI ETXEBERRIari

Elgoibarrera
Donostian, 1958-I-14

Agur,

Il onen 8ko zurea artu degu, baita barrenen zekarzkien 35,- peseta ere. Eskerrik asko.

Zure arpidea aurtendik, 1.958-tik, aurrera nai duzula irudi zaigu eta aurtengo zenbakiak bidaliko dizkizugu agertu-ala. Igaztik asi nai bazendu, ordea, eztezu esan besterik.

Eskerrik asko berriz ere, eta esanera gauzkazu.

118

DIEGO ALTZOri

Hondarribiara
1958-II-10

Zure idaz-lanak jaso nituen bere garaiean eta uste dut jaso nituelakoaren berri eman nizula ere. Dena dela, gogoz irakurri nituen eta orain ere bai berriro. Teoriatetik eztut uste zearo bat natorrenik zurekin. Ona zergatik: gaurko estrukturalistek –eta neronek ere orietakoa ote naizen nago– formaren gaiñean diote eraiki bear dela gramatika, ez mamiaren gaiñean, au da, ez zentzu edo adiera edo esan-naia-
ren gaiñean. Esate baterako, eztitut garbiro bereziak eta mugatuak ikusten forma-
ren aldetik, oiñarri artzen dituzun itz-saillak: izena, izen-ondoa, aditz-ondoa eta abar. Baiña ori, bear bada, neronen erruz gertatzen zait. Nolanai ere, idazlan oek agitz ugari eta aberatsak dira eta guzientzat izango dira probetxuzko, baita erabat ontzat artzen eztituztenentzat ere.

Argitaratzeko, nik eztaukat orain *Boletín*-ean leen neukan eskurik. Lan luzexkoak, zenbaki batean ezin asi eta buka ditezkeanak, eztituzte geiegi maite. Saiatuko nintzake orratik, nai baldin baduzu, bietatik bat or sar dedin. Bestea, ongi iruditzen bazaizu, Euskaltzaindiaren *Eusker*a-n ager diteke. Neronek eramango dut nai baduzu.

Izenaz zenionari buruz (*Los nombres determinativos...*), neronek ere aldatzeko esango nizuke. Garbi dago noski lana irakurri duenarentzat, baiña bear-bada irakurri ezituenak elioke erraz antzemango zertazkoa ote den.

Gaizki esanak barkatu eta badakizu esanera naukazula zernaitarako.

119

PAUL ZUMELAGArri

Arrasatera
1958-II-14

Agur,

Jaso degu zurea, baiña eztiogu antzematen zeren billa zabiltzan. Bethsaida baten aditzea badegu: Palestina'koarena. Ezta, ordea, besterik. Eztugu uste judugauzen billa zabiltzanik. Orrela balitz leenbiziko *beth*- orrek "etxea" adierazi oi du.

Besterik gabe, ar itzazu gure goraintziak.

120

KARMELO ITURRIArri

Zarautzera
1958-II-18

Adiskide maitea,

Milla ta milla esker eman dizkizut berriakatik. Benetan poztu gaitu zure eskutik jakiteak, leen ere gauzak ederki zijoazkizuela entzuna genduen arren. Beti atsegin izango zaigu orko berri jakitea, baiña eztuzute batere kezkatu bearrik gure aldetik. Ori bai, zerbaitetarako gure laguntza komeni zaizuela irudituko balitzaizue, badakizute non gauzkazuten.

Eskerrik asko berriz ere, eta zorionak biotz-biotzez. Urren arte, ar ezazu nere agurrik beroena.

121

AGUSTIN ZUBIKARArri

Ondarroara
Donostian, 1958-III-20

Jaun euskaltzale ori,

Zure antzerki-lana artu dugu Garmendia jaunaren bitartez eta eskerrik asko. Pozik baiño pozikago argitaratuko dizugu *Egan*-en. Zoritxarrez, ordea, elitzake

bereala izango. Beste antzerki bat daukagu orain argitaratzeko, Jon Etxaideren *Markesaren alaba*. Inprentan dago asiera, baiña luzea da –iru ekitalditakoa– eta ezin diteke zenbaki batean eman, eta gerok ezin dezakegu antzerki-lan bat baiño geiago zenbaki bakoitzean argitara. Esaiguzu, beraz, mesedez, ea ezin-bestean ipintzen dizugun luzapen au ontzat ar dezakezun ala ez.

Milla esker berriz ere lan eder ori bidali diguzulako. Eta gogoz artuko ditugu beti zure lanak, naiz antzerki-saillekoak naiz bestelakoak, iñoiz *Egan*-en eman nai badi-tuzu argitara.

Zure berrien zai, esanera gauzkazu beti. Biotzez.

122

JOSU ARANBURU*ri*

Portugaletera
1958-V-5

Euskaltzale biotzekoa,

Zure eskutitzari erantzunaz, igazko *Egan*en 3-4 eta 5-6 zenbakietatik bana bidaltzen dizugu. Eztuzu ezer ordaindu bearrik.

Oar bat egin nai genizuke, orratik. Arpide-saria aurten igo bearrean arkitzen gera, eta emendik aurrera 50,- peseta izango da urtean.

Esanera gauzkazu, eta ar itzazu gure goraintzirik oberenak.

123

RUFINO ARREGI*ri*

Buenos Airesera
Donostian, 1958-V-6

Jaun euskaltzale ori,

Joan den illaren 20ko zureari erantzunaz, auxe esan nai dizugu. Arpide-kontuak esku artean dituenak ez omen du zure edo zure lagunen zorrik arkitzen, gauzak kito daude, beraz. Galdera bat egin nai genizuke: zuk bidali zenizkigun arpidedun berriak artzen al dute *Egan* ala ez?

Esaiguzu, bada, mesedez, ea guk ba ote dugun zorrik zuekin, alde onetatik. Orrela balitz, bereala konponduko genduke.

Ar itzazu gure goraintzirik onenak.

124

GABIN SEIJO ETA ZARRANDIKOETXE Ari

Gernikara
Donostian, 1958-V-26

Euskaltzale biotzeko ori,

Ia bi aste kanpoan egin ditut, Zaraitzun, ango euskararen berri billa, eta ori dela bide ez tut gaur arte zureari erantzuterik izan. Barka zadazu, beraz, ezpaitut zabarkeriz luzatu erantzuna.

Datorren irailleko batzarre orri buruz, eztakigu oraindik egingo ote dan, uste orretan bagiñan ere. Gure asmoz, euskaraz naiz erderaz mintza diteke. Batzarrerik baldin bada, zerorrek erabaki bearako duzu ori. Nere iritziz, euskaldunentzat bereziki egin nai bazendu itzaldia, euskeraz obeki legoke, baiña, arrotzak ere jabetzea nai bazendu, orduan erderaz errazago ulertuko lukete noski.

Beste berririk bada, ez gera zuri esan gabe geldituko. Eta eskerririk asko, eskeintzen diguzun laguntzagatik.

Ar itzazu zure esaneko onen goraintzirik beroenak. Biotzez.

125

JOSU ARANBURU ri

Portugaletera
Donostian, 1958-V-26

Euskaltzale biotzeko ori,

Kanpoan ibilli naiz amabosten bat egunean, Zaraitzun ango euskeraren berri izateko, eta ortik etorri da erantzun onen luzapena.

Eskerririk asko *Egan*-i buruz diozunagatik. Arpidedun bezala artu zaitugu aurten-dik eta egun gutxi barru jasoko duzu argitara-berria dan 1958ko 1-2 zenbakia.

Milla esker, berriz ere, eta esanera naukazu. Biotzez.

126

JON MIRANDEri

Parisera
Donostian, 1958-V-28

Ene adiskide ori,

Ni Zaraitzutik etorri ondoren irakurri dugu ustekabeen zure amaren il-berria. Eztizut itz luze-alferrik esango, baiña jakizu beintzat zure atsekabe onetan lagun gaituzula, bai ni bai gaiñerako Mintegi onetako adiskideak, batez ere Arrue eta Irigaray. Nere gain utzi dute ain urri eta zekenki bete dudan eginkizun au.

Esanera daukazu zernaitarako, iñoiz baiño geiago, adiskide leial bat. Biotz-biotzez.

127

JOXE MARI SATRUSTEGIri

Luzaidera
Donostian, 1958-XI-4

Agur,

Milla esker zure erantzun atsegiñagatik. Orain ikusten dut, uste bezala, limitak "mugak" direla. Bada ezpada ere, egin nizun galdera, beste zentzu batean ere artzen baitute itz ori.

Ederki baiño ederkiago iruditzen zait bertso zaar oriek *Príncipe de Viana*-n ematea argitara. Nik neronek ere badut or lantxo bat beste adiskide batekin. Iruñe-ko textu zaarrago bati buruz.

Kopia eta mikrofilma bidaliko bazenizkit diozun bezala bereala itzuliko nizkizuke, zertifikatuta. Eta jakiña, enuke orrezaz itzik ere esango zure artikulua agertu arte. Baiña nere gauzetarako oso komeni nuke esku artean izatea.

Irigarayekin izan berria naiz eta berak esan dit gaur zurekin egona dela.

Milla esker, bada guziagatik. Luzaide ezagutzen dut eta biziki ederra iduritzen zait. Zorionak biotzez egiten ari zeraten lanagatik.

Agin ezaiozu nai bezala esanera daukazu adiskide oni.

128

ARNAUD ERDOZAINZI-ETXARTi

Parisera
Donostian, 1958-XII-6

Jaun eskualzale ori,

Hartu dugu zure letra eta barkha ezaguzu, othoi, gure Administrazioenetik igorri dautzutena, ezpaitzekiten nor zinen. Berriz ere igorriko dautzugu *Egan* lehen bezala.

Gogoz emanen ginituzke argitara zure euskal-artikuluak *Egan*-en. Urrengo zenbakia datorren otsailean agertuko da, orai abenduan agertuko denaren ondotik. Urtharrilaren erdi-aldera igortzen bazinu, ederki letorke. Eta milesker zure eskein-tzagatik. Gaia eta gainerakoak zure esku uzten ditugu.

Har itzazu, bada, gure eskerrik eta goraintzirik hoberenak.

129

TXOMIN PEILLENi

Mourmelon le Grande-ra
Donostian, 1959-II-19

Adiskide biotzekoa,

Eztut egun arte, zoritxarrez, erantzuterik izan, kanpoan izana bainaiz, Madriden aurrenik eta Salamancan gero. Etzazula beintzat zalantzarik izan ez *Boletín*-agatik, ez *Egan*-engatik, ezta *Munibe*-rengatik ere. Gure kontu gelditzen dira oriek, leen esan bezala. Eta diozun *Eléments de grammaire béarnaise* ori pozik artuko gen-duke, trukean bidali nai badiguzu. Leengo zuzenbidera bidaliko dizkizugu, Parisera alegia, besterik ezpadiguzu agintzen.

Egonaldi atsegiña opa dizugu iri orretan. Ar itzazue, anaiak eta zuk, Arrue eta Irigarairen goraintziak eneeekin batera. Biotz-biotzez.

P.S. Zerbait idazteko astirik eta gogorik duzunean, etzaitzela beintzat gutaz aantz.

Koldo Mitxelena Euskaltzaindiko beste partaideekin Arantzazun 1972an aditzaren batasunaz egin bileraren ondoren. Goian, ezkerretik eskuinera: Koldo Mitxelena, Jean Diharce, Jean Haritschelhar, Alfontso Irigoien, Luis Villasante, Jose Mari Satrustegi, Patxi Altuna, Imanol Laspiur. Behean, ezkerretik eskuinera: Juan San Martin, Jose Luis Lizundia, Joseba Intxausti eta Xabier Kintana. (Mitxelena familiaren argazkia)

Euskaltzaindiaren bilera. Ezkerretik eskuinera: Federiko Krutwig, Luis Villasante, Pierre Lafitte, Jose Mari Satrustegi eta Koldo Mitxelena. (Mitxelena familiaren argazkia)

130

JOKIN ZAITEGIri

Miarritzera
Donostian, 1959-III-23

Ene adiskide ori,

Gaur jakin dut Euskaltzaindiaren il onetako batzarrea datorrenean izango dela: apirillaren bigarrenean. Urrengo ostegunerako utzi dute, beraz.

Artean eztut eskabidearen kopiarik jaso, baiña emengoai eta angoai esan diet orrelako zerbait izango dugula datorren batzarrean mintzatzeko.

Telefonoz San Jose egunean esan nizun bezala, arriturik gelditu naiz eskabide orrek orain ekarri duen presaz, bai baitira lau edo bost illabete zure berririk izan ez tudala. Euskaltzaindiak, gaiñera, etzuen orren berririk, zerorrek esan zenidalako ordukoz iñori ezer ez aditzera emateko. Eskabidea, berriz, zertarako eta zenbatekoa izango zen ipiñiko zelakoan nengoen.

Kopia garaiz badatorkit, zabaltzen saiatuko naiz esan bezala batzar-aurretik orren berri izan dezaten, emengoak eta kanpokoak.

Zure berrien zai naukazu, bada. Aurki arte.

131

TXOMIN PEILLENi

Parisera
Donostian, 1959-III-30

Adiskide maitea,

Zure eskutitza jaso nuen, karta ere bai, eta alaz ta guztiz ere geiegi luzatu dut erantzuna. Barka ezadazu, arren, agitz lanpetua bainabil egun oetan.

Igorri zenigun *Grammaire béarnaise* ura ere jaso dugu. Eta eskerrik asko. Bere laburrean, ederki baiño ederkiago egiña dagoela ikusten dut: ai, orrelakoren bat bagendu euskaraz!

Ipuintxoak ere artu ditugu. Orietarik bat inprentara bidali dugu oraingo zenbakian atera dedin.

Pozten nau benetan Mirande idazteko gogoz dabilhela jakiteak. Eskatu genizkion gauzatxo batzuek –Schiller-en itzulpenak– oraingoan dijoaz, baita ere Cornwall-ko izkeraz bidali zigun artikulu luze-xamar bat. *Aur besoetakoa* ere irakurri dugu: txit ederki dago baiño zoritxarrez eztugu ikusten emen argitaratzeko biderik, oraingoz beintzat.

Presaka ari naiz eta barkatuko aal didazu lerro oen laburra eta berandua. Esanera naukazu, ordea; muturik bada ere. Goraintziak anaiari eta Miranderi guzior ize-nean eta soldaduxkako lanak ez aal zaizkizu astunegi izango.

Biotz-biotzez.

132

JUAN SAN MARTINI

Eibarrera
1959-III-30

Agur, adiskide,

Bata eta bestea dela, beranduegi nabil erantzun onekin. Auxe esan nai nizuke il onen 12koan galdetzen zenidanaz. Egunik onena, guretzat, osteguna izaten da. Beraz, ongi baderitzazue egin dezakezute batzarre ori datorren asteko ostegunean, apirillaren 9an alegia. Aste ontako urbilegi izango duzute noski. Ordu gaiean, kondizio bat bakarria dago, gaueko 10etarako bukatzea, ordu orretatik aurrera gauza ia bakarrik gelditzen baita emen.

Ar ezazu, beti bezala, nere biotzeko agurra.

133

PLAZIDO MUJIKARI

Borjara
Donostian, 1959-IV-17

Nere Aita agurgarria:

Poz aundia eman dit zure karta (15-4-59) artzeak. Aspaldi-aspalditik banekien zer arazoan ziñan sartuta, baiñan zertzeladarik ez. Orain, ikusitakoan txeetasun guzi oyek, pozik eta arriturik, batera, gelditu naiz. Ezta nolabaitekoa zure bizkarra-
ren gañean artu duzun zama. Jaungoikoak lagun zaitzala.

Alperrik det esatea euskaltzain guziok oso pozik aituko dizugula gai oni buruz. Danokin batera, solas bat nai badezu eduki, etorri zaitetz batzarrea dugun egunean (ille guztietako azkeneko ostegunean). Askoz naiago izaten dute gende gutxiagorekin bildu, askorekin baño, obari aundiagoa lortzen dalako, beren esanez. Nola nai, garaya elduko danean, idatzi zaiguzu, mesedez, kartatxo bat, eta egin bear dana erabakiko degu, zer eta nola.

Zure morroirik zintzoena.

134

MARTIN UGALDEri

Caracasera
Donostian, 1959-VII-16

Euskaltzale biotzeko ori,

Emen natorkizu Rosenblat jaunaren galderari erantzutekotan edo obeto ez erantzutekotan.

Dion bezala, *ojos de pichirri* “ojos pequeños” Nafarroako Erriberan erabiltzen omen da, Iribarrenek *Vocabulario Navarro*-n dionez. Nafarroan badira gaiñera –berriz ere Iribarrenek du itza– belarrira *pichirri*-ren antzeko diruditenak: *pichiri* “muchacho o muchacha de unos 14 o 15 años”, txapetan *chiripa* ere deitzen dioten jokada bat eta olakoak. Baiña eztirudi zentzuari bagagozkio orko *pichirre*-rekin zer ikusirik dutenik.

Euskeraz, berriz, eztut nik ere artean ezer arkitu, ez Azkueren iztegian ez bestetan. *Pichirre* orrek alako euskal-soiñua badu, baiña eztut uste besterik duenik. Egitura orretako itzak maiz sortu oi dira nonnai eta sortu orduko nolanai aldatu ere bai.

Damu dut, beraz, onelako erantzunarekin agertua, besterik eziñean. Esanera naukazu orratik, aurrera ere. Bear bada egun edo biar argi oberik arkituko al dut.

Biotzez.

135

LUIS MARI MUJIKArri

Villarora
1959-VII-19

Euskaltzale biotzeko ori,

Zure eskabideari erantzunaz, onekin batean dijoakizu eskatzen diguzun *Gabon* gizon antzerkia.

Diozun bezala, iñoiz edo bein olerkiak bidaltzen baldin badizkiguzu *Egan*-erako pozik artuko ditugu.

Ar itzazu gure biotzeko agurrak. Eta esanera gauzkazu.

136

ALFONTSO IRIGOIENi

1959-IX-7

Agur, adiskide,

San Martinek idatzi dit aipatu genduen elkarte orrezaz eta emen bidaltzen dizut karta: nik erantzun diot eta *Egan*-eko arpidedun berriaren nota ere artua dago. Obe izango da, noski, gauzak bear bezala lotzea zure gain utzi zan ezkerro, zuk xeetasun guztien berri izatea.

Eztut oraindik ezer irakurri, baiña uste dut etzendutela eragozpenik izango atzoko jaialdian. Ala biz!

Biotzez.

P.S. Esan nizun Bayonan “Gran Via”-koak reportaje bat egin nai zutela Euskaltzaindiaz. A. del Castilok (Antton Gazteluk) argitasun batzu eskatu zizkidan (noizkoa dan, nor diran, zertan ari dan, etc.) eta eman egin dizkiot. Kopia badaukat, nai baduzu.

137

ALFONTSO IRIGOIENi

1959-IX-12

Adiskide maitea,

Emen dijoakizu gure erabakia Bilbaoko egunerokoetara bidal dezazun: emengoak, Iruñe eta Vitoriakoak gerok egingo ditugu. Zorionak Arestiri.

Baimena etorri zaigu jaialdi orretarako: emen, astelenean bertan nai genduke programa “Hoja del Lunes”-en agertzea. Sariketako erabakiak asteartean edo asteazkenean agertuko dira noski emen.

Euskal-astean aur-sariketa izan genduen atzo: ia 100 bildu ziren eta oso ederki egin zuten guzia.

Aurki arte, biotzez.

138

PEDRO ALEMAni

Etxalekura
1959-XI-14

Nere jaun eta adiskidea,

Milla esker joan den illaren 13an egin zenidan eskutitz atsegiñagatik. Eman dizkidazun argitasunak zidan ain zuzen ere nere lanerako bear nituenak.

Barka ezadazu, mesedez, nere ihardespena orrenbeste luzatu izana. Kanta-gaiean zerbait igorri nai nizun eta enekien zer egin. Azkenik argitara berria den liburu txo baten lau alde bidali dizkizut. Poztuko ninduke benetan zure gogorakoa dela jakiteak, baiña, orrela ezpalitz, esadazu, beste zerbait billatzen saia nadin. Eztut uste “Iragan besta biharamonean” or datorren: aurreraxeago kopia bat bidaliko dizut.

Eskerrik asko, berriz, ere, eta agindu esanera daukazun adiskide oni.

139

JOXE MARI SATRUSTEGIri

Donostian, 1960-VIII-14

Adiskide maitea,

Milla esker bidali didazun *Boletín*-erako idazlanagatik, eta baita ere Orreagako Andre Mariari egin diozuten orriagatik. Zure artikulu ori agertzea ezta noski luzatuko eta bear adiña separata izango dituzu.

Ixilpeko gauzatxo bat esan nai nizuke. Diozun Aita Schurhammer-en lan luze eta eder ori datorren *Boletín*-ean agertuko da, pixkaren bat atzeko atetik sartua bada ere. Baiña XVII'garren mendean euskarak Nafarroan zuen edaduraren berri eman nai baduzu zerorrek ere –Schurhammer ezpaita lan orretan gai orretan geiegi sartzan–, atear zabal-zabalik daukazuz emen.

Eskerrik asko, berriz ere, eta aurki arte. Biotzez.

140

TXOMIN PEILLENi

Pariseran
Errenterian, 1960-XI-27

Adiskide maitea,

Biotzez poztu gera emengo guztiok Algeria'tik oso eta bizi itzuli zerala jakitean. Ongi merezia duzu oraingo atsedeen-aldi ori eta ar ezazu aaiik lasaien eta atsegiñen.

Zure idazlana bizi polita da eta bidali dut inprima dezaten, datorren *Eganen* (Eguerri-inguruan agertzekoan) azal dedin.. Aurrera ere, badakizu zure zai gaudela.

Atsegin izan zait gure aldizkariak ongi eldu zaizkizula jakitea ere: zure zuzenbide berria artu dugu. Nai baldin bazendu, or agerturikako bi liburu gogoz artuko genituzke. Auxek dira:

Pierre Guiraud, *Problemes et méthodes de la statistique linguistique*, Paris, 1960.

Kr. Sandfeid, *Linguistique balkanique*, Publications de la Société de Linguistique de Paris, Libr. C. Klincksieck, 11 Rue de Lille, Paris 7.

Bigarren au zaarra da. Ori arkituko ezpazendu, orren orde bestea bat, argitaldari berak argitaratua, igor dezakezu:

G. Dumézil, *La Langue des Oubykhs*.

Miranderekin egon giñan emen, diozun bezala. Liburu batzuek bidali bear nizkion, baiña eri egon naiz urdailletik eta oraindik emen dauzkat. Goraintziak gure partez, ikusten baduzu.

Zorionak, berriz ere, eta milla esker. Biotz-biotzez.

141

J.A. MARTIN ETXEBERRIari

Santurtzira
Donostian, 1960-XII-4

Agur, euskaltzale ori,

Luzaro xamarrean gaxo egon ondoren onera berriz agertu naizenean, emen arkitu dut zuk Alvarez Enparantza jaunari idatzi zenion eskutitza, joan den illaren 14koa.

Jiroaren berririk, ordea, eztit iñork eman, bateri eta besteari galdetu arren. Uste dut, beraz, dirua berriro zerorri itzuliko zizutela. Zuk idatzi zenduen garaiean Alvarez jauna etzan onera agertzen: badakizu onezkero, bear bada, ezbear bat gertatu zitzaiola.

Agur eta agindu.

142

TXOMIN PEILLENi

Parisera
Donostian, 1961-1-2

Adiskide maitea,

Garaiz jaso nituen igorri dizkidazun liburuak, baita bi anaien idazlan ederraren *tirages à part* direlakoak ere, naiz eztudan orain arte erantzuteko astirik izan. Biotzez milla esker.

Egan gutxi barru agertuko da, zure artikuluarekin.

Urte berri on zuretzat eta anaiarentzat, biotz-biotzez. Eta agindu besterik eztuzu, zerbait nai bazendu. Zure.

143

XXi

Yra
1961-II-1

Adiskide maitea,

Milla esker, itz bitan baizik eman ezpaditzaket ere, bidali didazun eskutitz atseginatik. Ipuia jaso dut eta datorren *Egan*-en, martxoan edo, agertuko da. Ez gera aurten igaz bezain berant ibilliko. Nere osasuna izan da batez ere bide orretarako.

Eskerrik asko ere liburuaz esaten didazunagatik eta ez gutxiago bidaltzen dizkidazun berri ugari eta ernagarriengatik. Ez ote zenduke berri oriezaz oar labor bat edo egingo, emen agertzeko eran jakiña? Komeni bailitzake emengo euskaldunok ere gauza orien berri izatea.

Eztuzu agindu besterik zure adiskide on oni. Biotz-biotzez.

144

JAKINekoei

Arantzazura
Donostian, 1961-II-14

Emen nator, berandu bederen, nere iritzi eskasa agertzera *Yakinek* antolatu duen sariketaren inguruan. Berandu ez ezik baditeke gaiñera makur ibiltzea: enintzake batere arrituko. Gogoz baiño gogozago emango nioke beraz amor besteren iritzi zuzenagoari.

Bijoa, aurren aurrenik, aldizkariari dagokion erabateko iritzia. Orain, igazko zenbakiak zearo eta astiro irakurri ondoren, lasai esan dezaket biziro ederki datorrela. Gaiak, bere saillean, ongi autatuak eta interesdunak dira eta gaiok erabiltzeko era egokia geienetan, naiz bidean sasiz beteak egon. Aukeran, illuntxegi egiten duela esango nuke batek edo bestek, baiña nai-ta ezko dirudi orrelako zerbaitek, auzien gaitzari eta izkuntzaren egoerari bagagozkio.

Esan bearrean arkitzen naiz izkerari begiratu diodala geienbat erabakia artzekoan: izkerari erabat ordea, ez garbitasunari eta jatortasunari bakarrik, baita erraztasunari eta arintasunari ere.

Alde onetatik, sei lagun bereziko nituzke nik, gaiñerakoen aurretik: Sekundino Anaia (Karmeldarra), Osa'tar Eusebi (Laterandarra), Intxausti'tar Joseba (Arantzazukoa), Arnaut Erdozaincy-Etchart, Uranga'tar Juan Joxe (Sacramentinoa) eta Ulazia'tar Yon (Arantzazukoa).

Oiezaz gaiñera, eta besteak beste, biziro atsegin izan zaizkit, gaiagatik edo gaia erabiltzeko moduagatik edo biokatik, onako idazle oen lanak: Azurmenditar J., Olaberria (txit ederki egiten du kritika saillean), Iztuetatar Paulo eta Jose Austin, Urretxuko Pasiotarra. Baita Laskibarren artikulu laburregi bat ere.

Aurrenik aipatu ditudanen artean autatu bearra bear gaitza da ziñetan. Alaz ere, eta zerbait esan bear dudan ezker, onelaxe ipiñiko ditut orien izenak, nolazpait ipiñi bear ditudan ezker:

- 1.- Sekundino A.-ren "Teresa Deunaren irakatsiak". Gaia ezta nere saillekoa, baiña nere ezjakiñean ederki baiño ederkiago azaldua dagoela deritzat.
- 2.- Intxaustitar Josebaren bat ("Schopenhauer edo zorionik eza" izan diteke).
- 3.- A. Erdozaincy-Etcharten "Berri Ona etorri zauku". Au gorago ere ipiñiko nuen, baiña beldur naiz ez ote nauen geiegi bultzatzen ipar-aldeko euskalkien alderako dugun gogoak eta joerak.
- 4.- Osatar Eusebiren "Zergatik sinisten dugu?". "Nola ezagutu Kristo?" ere ederra da, baiña itzulia edo antolatua, dirudienez.

5.- Urangatar Juan Joxeren “Aurrerapena ixiltasunaren truke”.

6.- Ulaziatar Yonen “Teknika Jainkoaren aurka”.

Esan bezala, nolazpait jarri bear eta onela jarri ditut. Eta, mesedez, barka itzazue gaizki esanak. Parragarri gelditzea ezta geiegizko gauza, gure izkuntzaren onerako izango baldin bada, baiña enuke berriz ikusi nai nere burua orrelako estualdi larri batean.

Zorionak guztioi, berriz ere, eta barkatu.

145

JUAN ARBELAIZ IÑARRAri

Donostiara
Donostian, 1961-II-28

Adiskide maitea,

Presaka nabil eta eskabide au kartaz egitea gogoratu zait, orrela lenago etorriko dalakoan zure eskuetara.

Onako liburu auek nai nituzke mintegi onetarako:

Fr. Ignacio Omaechevarria, *Euskara. Un poco de gramática y algo de morfología del verbo vasco*. Zarauz, Icharopena, 1959.

Angel Irigaray, *Euskalerriko ipuiñak*. Zarauz, Icharopena, 1957.

Eta gaiñera (eztaikit izena nola duen) Estornes-Itxaropenak atera berria duten antziñako *Eusko-Folklore. Materiales y Cuestionarios* (Barandiaranek bilduak) deritzanaren edizio berria (argitara dan lenbiziko zatia, alegia).

Liburu oek, iñondik al balitz, ostirala baiño len nai nituzke emen, kanpora bidaltzeko baitira.

Beste liburu bat ere bear dugu, alik lasterren:

Abbé Arotçarena, *Grammaire basque (Dialectes navarro-laburdins)*, 1951, Libraire Le Porche, Bayonne (Tours'en egiña da).

Biar edo etzi deituko dizut gauean onezaz mintzatzeko. Ordura arte, biotzez.

146

TXOMIN PEILLENi

Parisera
1961-III-8

Adiskide maitea,

Barka zadazu, arren, ezpadut astirik izan orain arte zuri erantzuteko. Eskerrik asko, beraz, zure eskutitzagatik eta arekin batean igorri diguzun idazlan ederragatik.

Uste dut jasoko zenduela onezkero azkenengo *Egan*. *Boletín*-a ere berandu zebillen, bestea baiño beranduago eta, nola biok batean igortzen dituzten, onen zai egon dira *Egan* ere bidaltzeko. Artu ezpazendu, nolana ere, eztuzu esatea besterik, beste bat igor dizazugun.

147

F. MARÍA DE ZABALETari

Salamancara
Donostian, 1961-IV-20

Euskaltzale biotzekoa,

Barka zaguzu mesedez, zurea gaur arte, ezin besteaz, erantzunik gabe gelditu baldin bada.

Alaz guztiz ere, bereala bidaliko genizkizun *Egan*-en lau zenbakiak, nai zenduen bezala. Eztago ezer ordaindu bearrik.

C.C.C.-ren euskal-ikastaldi orren berri zurririk eztaukagu. Bukatua dagoela edo bukatuxea beintzat, bai. Kanean da beraz luzaro gabe. Nolanai ere, argitaratzaileak berak esango lizuteke iñork baiño zeatzaigo zertan diran gauzak. Zuzenbidea auxe duzu:

Centro de Cultura por Correspondencia

Garibay, 13 San Sebastián.

Esanera gauzkazu aurrera ere. Biotzez.

148

ALFONTSO IRIGOIENi

Bilbaora
1961-IV-20

Adiskide maitea,

Orain ikusten dut Amilibia jaunaren eskutitz au, nere erruz, emen gelditua dela erantzunik gabe. Gerturik neukan Euskaltzaindiaren batzarrerako eta, dakizunez, enuen joaterik izan azkenean.

Euskaltzainburuari zuzendua egon arren, eztut uste eragozpenik dagoenik ortik erantzuteko betikoeran, urrengo batzarrearen zai egon gabe.

Barkatu, beraz, eta aurki arte. Biotzez.

149

NORBERT TAUERi

Pragara
Donostian, 1961-V-4

Adiskide maitea,

Barkatuko al didazu geiegixko luzatu baldin badut erantzun au, aspaldi onetan maiz gertatzen zaidan bezala, lanpeturik bainabil. Eskerrik asko, biotz-biotzez, bidali dizkidazun zorionakatik. Inondik ere merezi ez nituenak jaso ditut egun orretan eta egun orren inguruan.

Onezkero, noski, zure eskaririk geienak beteak dira, bidali dizkizutela esan baitidate *Eusko-Folklore*-ko orriak, baita nai zenituen bi mapak ere. Bata edo beste bidean gelditu izan balira, esaiguzu mesedez.

Eztut erantzun segurik artu orain arte egiten zenidan galderaz. Nolanai ere, *Instituto Geográfico Catastral* delakoaren mapak, esaten didatenez, 25-na peseta edo erosi omen ditezke. Esango didazu zer nai zendukean.

Eskerrik asko, berriz ere, eta esanera naukazu. Biotzez.

150

TXOMIN PEILLENi

Parisera
1961-VII-14

Adiskide maitea,

Esker milla bidali dizkidazun eskutitz eta ipuiagatik. Azkeneko au garaiz eldu da *Egan-en* sartzeko. Orrekin itxi dugu oraingo zenbakia.

Leenago bidali zenigun lana ere, or dijoa. Alaz ere, ezin bestean zatitxo bat kendu bear izan zaio, debekatua baitaukate orain Baionako kaseta baten izena aipatzea. Esaldi ori beterik etzaio faltako.

Irigoienekin mintzatu nintzan Paristik etxerakoan eta badakit zuekin izana dela. Orain idazten diet Mirande eta Txillardegiri ere, aspaldian zor nien erantzuna. Pre-saka ibilli naiz azken-aldi onetan, Gallimard-ekin izketatua nuen lantxo bat garaiz bukatzeko, *Encyclopédie de la Pléiade* edo delako orretarako. Bukatu dut azkenik, eta lasaixeago gelditu naiz.

Eskerrik asko, berriz ere, eta agin zazu. Ea leen-bait-leen ikusten zaitugun emen barrena. Biotzez.

151

TXOMIN PEILLENi

Parisera
1961-X-2

Adiskide maitea,

Barka ezadazu orrenbeste luzatu baldin badut erantzun au. Lanez beteegi ibilli naiz, ordea, eta osasunez utsegi azken-aldi onetan.

Eskerrak aurrenik, biotz-biotzez, auzi orren gora-beerak, zerorrek eta bestek ikusten dituzutenez, agertu dizkidazulako. Eztut nik agian bear litzakean adiñako arrazoibiderik ene iritzia sendotzeko, baiña iritzi ori, dudan bezalatsu, azaltzen saiatuko naiz.

Ene ustez, eta etzait atsegiñegi orrezaz mintzatzea, neroni izan naiz, azken-aldi onetan, *Egan-en* trabarik eta eragozpenik andiena, bat zela edo bestea zela enuelako bear adiña asti arkitzen ori antolatzeko eta tajutzeko. Besterik balitz, edo bestela uste banu, bestela esango nizuke.

Eztakit nik zer asmo duten goikoek: onik, ez, bear bada, zuk diozunez. Baiña, goikoak goiko, eztute oriek gaurdaiño aldizkaria argitaratzea luzarazi eta berandazi. Oraingo zenbakian, bai –argitara-berrian–, zer edo zer kenarazi dute eta, ain

zuzen ere, oker ezpanago, zure artikulu batean agertzen zen gauzaren bat: *Enbata*-ren izena, ain zuzen. Alde orretatik gauzak gogortu egin dira puxkaren bat.

Egia da San Martinek eta bere lagunak inprenta lanean lagundu nai izan zutela: ori ordea etzitzaien emengoei egoki iduritu, zuzen ala oker eztakit. Gaiñerakoan, nik esango nuke *Egan* biziro maite dutela, norik bere umeak maite dituen antzera.

Nolanai ere, ala bear eta, giroa berotu egin da gure artean, nai-ta-ezkoa da ori, noski, eta eztauka iñork kexabiderik. Baiña eztago itxurarik *Egan*-ek pausoa ematuko duenik. –suntsitu egin bearko luke arras orretarako–: aitzitik, nik uste, okerre-na igaro duela.

Datorren zenbakirako lanak biltzen asiak gera, berriz ere ez gaitezen atzera. Zerbait bazendu zerorrek –azkenekoan aski ugari agertu zera– igor ezaguzu, mesedez.

Pozten naiz biziro zuen “parre-errebista” aurrera dijoala jakiteaz. Neronek ezti-zuet oraingoz ezer bidaliko, ezpaitut ez astirik ez umore andirik txalo beroak izan ezik. Eta komeni baiño komeniago zaigu gure euskal-aldizkariak, gutxitu bearrean, gero eta ugariago agertzea. Uste dut neronek ere Zaitegiren bearra daukagula: ez bear bada zuk diozun eran eragin duelako, baiña eragin duela eztago dudarik.

Gauza jakiña da eztutela gure artean izkuntza bakarrik garbitu. Erri-jakintza-gaietan, beraz, zenbait berdekeria biltzeak eta azaltzeak eztigu kalterik egingo, probetxu baizik.

Goyenetcheren liburua Baionan erosi nuen joan den illean, aspaldiko partez, ara agertu nintzanean.

Gaizki esanak barka eta aurki arte. Biotzez.

152

SEBER ALTUBERI

Gernikara
Donostian, 1961-X-20

Jauna,

Zure il onen 12garreneko eskutitzari erantzunaz, gaur bidaltzen dizkizugu 1958 aurreko dauzkagun *Egan*-en zenbaki guztiak. Onexek dituzu: 1955, 3-4 eta 5-6; 1955, 1, 2, 3-4 eta 5-6; 1957, 1-2, 3-4 eta 5-6. Leenagokorik eztugu emen, zoritxarrez.

Ar itzazu, mesedez, guregandiko esku-erakutsi labur eta urri gisa.

Esanera gauzkazu zernaitarako. Biotzez.

153

SEBER ALTUBERi

Gernikara
Donostian, 1961-XII-9

Jaun agurgarri eta adiskide biotzekoa,

Barkatuko al didazu berandu eskuratu badidate zure eskutitz atsegiña, *Egan*-en izenean erantzun dizazudan, eta orrekin batean bidaltzen zenigun taloia. Milla esker, biotz-biotzez, baiña diru geiegi da ezer gutxi balio duen gauzaren truke bidaltzeko eta atzera berriz itzultzeko esan didate. Arpide-saria errezibo-bidez jasoko dizute.

Eskerrik asko, berriz ere, biotz-biotzez eta badakizu esanera gauzkazula zernaitarako. *Egan*-eko guzion izenean.

154

KINDIN MUJIKARi

Florencio Varelara
1962-V-5

Euskaltzale maite ori,

Bizpairu lerro idazten dizkizut albiste oker bat emateko. Artu genduen –eta eskerrik asko– *Egan*-erako bidali zenigun “Adiskide zarra”. Azkenekoz agertu zan zenbakian eman nai izan genduen, baiña urrengorako utzi bearrean gelditu zan. Orain ager diteke, baiña zertxobait soildua: zure 2gn. orrialdetik, lerro bat, eta laugarrena eta azkenekotik bosten bat, sei guztira.

Argitara baiño leen, ordea, zure baimena nai genduke orrela laburtua ager dadin. Ongi ezpaderitzazu, eztuzu esan besterik eta atzera itzuliko dizugu idazlana argitara gabe.

Badakizu esan gabe ezin bestean egiten dizudala eske au. Eta agintzen duzunerako esanera naukazu. Biotzez.